

Türk Basınında Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tartışması: Haber Metinleri ve Köşe Yazılarında Hüseyin Üzmez Vakası'na İlişkin Eleştirel Bir Analiz

**Çağla Kubilay
Tezcan Durna**

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

• • •

Özet

Bu çalışma, çocuğa yönelik cinsel istismar iddiasıyla suçlanan Hüseyin Üzmez örneğine odaklanarak, cinsel istismar sorununun basında tartışılma biçimini eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle çözümlemektedir. Çalışmada, Hüseyin Üzmez'in "İslamcı yazar" kimliği nedeniyle çocuğun cinsel istismarı iddiasının, siyasal mücadelenin aracı haline getirilmiş olmasının bir sonucu olarak yaygın bir toplumsal sorun olarak çocuğun cinsel istismarına dair tartışmaların ve soruna ilişkin önleyici tedbirlerin, devletin ihmali/sorumluluğu gibi konuların gündem dışı kalmasına neden olduğu savunulmaktadır. Yazıda, medyaya yönelik etik sorunların ortaya çıkarılmasının yanı sıra çocuk haklarına duyarlı bir habercilik pratiğinin nasıl işletilebileceğine, alternatif bir haber dilinin etik çerçevede nasıl oluşturulabileceğine ilişkin öneriler de yer almaktadır.

Anahtar sözcükler: Çocuğun cinsel istismarı, çocuk hakları, etik, kurbanlaştırma, mağduriyet, medyada çocuk istismarı.

The Discussions on Child Sexual Abuse in Turkish Press: A Critical Analysis on the Case of Hüseyin Üzmez in columns and news texts

Abstract

This paper analyses the discussions on child sexual abuse in five dailies, focusing on Hüseyin Üzmez case, and using the method of critical discourse analysis. The main argument of the paper is that due to the "Islamist identity" of Hüseyin Üzmez, the claim of child sexual abuse has become an instrument of the political struggle between two contradictory camps. The instrumentalization of the claim leads to basic issues - such as discussions on child sexual abuse as a common social problem, preventive measures that can be taken to solve it and the responsibility/negligence of the state- being ignored. In accordance with this assumption, the study handles not only the ethic problems related to media but also how journalism practices sensitive to children's rights can be put into practise.

Key words: Child sexual abuse, children's rights, ethics, victimization, child abuse in the media.

Türk Basınında Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tartışması:

*Haber Metinleri ve Köşe Yazılarında
Hüseyin Üzmez Vakası'na İlişkin Eleştirel Bir Analiz*

“Etik kelimesini soyut kategorilere (insan hakları, hukuk, öteki vs.) bağlamak yerine, tikel durumlara göndermek gereklidir. Onu kurbanlara duyulan merhametin bir veçhesine indirgemek yerine tekil süreçlerin kalıcı düsturu haline getirmek gerekir...”

Alain Badiou

Bu çalışma, çocuğa yönelik cinsel istismar iddiasıyla suçlanan Hüseyin Üzmez örneğine odaklanarak, cinsel istismar iddiasının basında tartışılmasını çözümlenmektedir. Ancak incelediğimiz konu, failinin İslamcı camianın tanınan bir yazarı olması nedeniyle basit bir “çocuk istismarı” olmanın ötesine geçmiştir. Tam da bu nedenle olay İslamcı kesimle laik kesim arasındaki mutad antagonizmayı bir kez daha su yüzüne çıkarmış, mağdure çocuk bu çatışmanın aracı haline getirilmiştir. Bu çalışmayı yapmamızın esas nedeni, medyanın bir çocuk istismarı olayını kamuoyuna duyurur ve olayı haberleştirirken, bizzatıhi, olayın mağduresini yeniden istismar ettiği düşünçesini ortaya çıkaran gözlemlerimizdir. Haber üretim pratikleri ve medyadaki yapısal yanlılık sorunları (Hackett, 1998) bir yana özellikle bu olaya özgü olarak ana akım medya ve bunun karşısında kendini konumlandıran “İslamcı medya”, bir mağduriyet olayını kendi kamplarının iktidar mücadelesinin aracı haline getirmişlerdir. Çocuğun cinsel istismarı iddiasının araçsallaştırılmasını, her gün yaşanan pek çok taciz, tecavüz ve istismar olayının ancak basit birer üçüncü sayfa haberi yapılmasına karşın, bu olayın üzerine aylarca gidilmesinden de çıkarsamak mümkündür. Özellikle ana akım medyanın bu olayın ısrarla üstüne gitmesindeki temel saikin mağdurenin haklarını korumak değil, karşı kampla iktidar mücadelesi yürütmek olduğu, olayı haberleştirirken kullandığı ifadelerde de ortaya çıkmaktadır. Zira olay haberleştirilirken, çocuğun hakları korunmak bir

yana, zanlının eyleminin detayları, dava dosyasından çıkarılarak neredeyse pornografik bir teşhire dönüştürülmüştür.

Çalışmada, reşit olmayan bir kız çocuğunu “istismar”¹ ettiği iddiasıyla 25 Nisan 2008 tarihinde tutuklanarak hapse atılan *Anadolu’da Vakit* yazarı Hüseyin Üzmez ve “mağdure” çocuk ile ilgili basında çıkan haber ve köşe yazıları çözümlenmiştir.² Bu çözümleme için olayın başladığı günden itibaren beş uğrak/ gelişme tarihi saptanmıştır. Bunlar Üzmez’in tutuklanarak cezaevine konulduğu tarihin bir gün sonrası olan 26 Nisan 2008, Adli Tıp Kurumu’nun mağdurede travmaya rastlanmadığına dair verdiği rapor sonucu zanlının tahliye edildiği 28 Ekim 2008, duruşma sonrası adliye çıkışında kadın örgütü üyelerinin Üzmez’i protesto ettiği 10 Şubat 2009, Adli Tıp üyelerinden çocuk psikiyatristi Ayten Erdoğan’ın görevinden

1 İncelediğimiz gazetelerden *Anadolu’da Vakit* ve *Zaman* dışındaki diğer gazeteler, Hüseyin Üzmez Vakası’nın ele alındığı haber ve köşe yazılarında eylemi “taciz, tecavüz ve istismar”; zanlıyı ise “tecevüzcü, tacizci, pedofil” olmak üzere farklı kavramlarla nitelendirmektedirler. Bu nedenle eylemin ve zanlının nitelendirilmesi konusunda ciddi bir karmaşa ortaya çıkmaktadır. Biz çalışmada bu kavramsal karmaşadan kaçınmak ve söz konusu gazetelerin söylemlerini yeniden üretmemek adına konuyu tanımlarken, tartışırken ve çözümlerken “çocuk istismarı” kavramını kullanmayı tercih ediyoruz. Zira gerek bu yazının yazıldığı dönemde gerekse de yazının örnekleminin kapsadığı süre içerisinde olaya ilişkin yasal süreç sonuçlanmamış ve zanlı hakkındaki iddialar kesinlik kazanmamıştır. Ancak, özellikle ana akım medya olayın başında, hukuki süreç sonuçlanmadan, iddia edilen eylemi kesinleşmiş bir taciz/ tecavüz eylemi olarak sunmuştur. Bu durumda söz konusu kavramların en azından uzman dilinde nasıl tanımlandığını anımsatmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Taciz, istismar ve pedofilide çocuklara yönelik cinsel bir yakınlaşma ve ilgi konusunda ortaklık bulunmakla birlikte, pedofili esasen çocukları yetişkinin cinsel tatmin amacıyla kullanma eğilimi anlamına gelmektedir. Ancak bu eğilimin mutlaka eylemle sonuçlanması gerekmez. Cinsel istismar ya da taciz, nihai bir davranış olarak pedofilinin yetişkinlikteki davranışsal sonuçlarıdır (Topçu, 2009: 44). Bununla birlikte çocuk söz konusu olduğunda, “istismar” sadece cinsel boyutlu olmak zorunda değildir. Zira Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuk istismarını, “fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkâr davranış veya ticari ve diğer istismar biçimlerinden oluşan, çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve itibarına sorumluluk, güven veya iktidar ilişkisi bağlamında gerçek veya potansiyel zararlı sonuçlanan davranışlardır” şeklinde tanımlamaktadır (WHO, 1999: 15). Buna göre örneğin, bizzat anne ve baba bile çocuğunu aşağılayarak, ondan gücünün ötesinde bir takım işler yapmasını bekleyerek de çocuğunu istismar edebilir. Bu istismarın travmatik etkileri hemen ortaya çıkmak zorunda değildir, bu etki yıllar sonra da ortaya çıkabilir (Bulut, 1996: 13-14)

2 Çalışmamızda haber ve köşe yazılarını çözümleme aşamasında kategorik olarak ayırmadık. Bunun nedeni adli makamlara yansımış bir olay konusunda fikir beyan ederken, köşe yazarlarının da mecburen akredite kaynaklar ve gazetelerde çıkan haberleri referans olarak yazı yazma alışkanlığıdır. Ayrıca böyleleri hassas bir konuda gazetelerin siyasal tavırları aklıda tutulduğu zaman haberle köşe yazısı arasında olduğu iddia edilen ve liberal yaklaşımın habere attığı “nesnellik” iddiası/farkı da ortadan kalkmaktadır. Bir yandan köşe yazarlarının da akredite kaynaklara başvurma zorunluluğu diğer yandan haber ve köşe yazısı arasındaki iddia edilen “nesnellik” farkının ortadan kalkması olması geçeceği, iki metin biçimi arasında kategorik bir ayırım yapmayı gereksiz hale getirmiştir. Zira bu iki nedenden dolayı haber ve köşe yazısı arasındaki söylemsel farklar büyük ölçüde ortadan kalkmaktadır. Geleneksel olarak yapılan “köşe yazarı yorum yapar, haberci tarafsızdır, yorum yapmaz” tarifinin geçersiz hale geldiği incelediğimiz konuda, bu savımızı destekleyecek pek çok veri bulunmaktadır.

istifa ettiği 16 Nisan 2009, zmez'in yeniden tutuklandığı 14 Temmuz 2009 tarihleridir. Bu beş uğrak, her bir uğrağı takip eden bir hafta boyunca yayımlanan haber ve köşe yazılarının özümlenmesi yoluyla ele alınmıştır. Bu zmlenme için farklı medya gruplarına ait olan *Anadolu'da Vakit*, *Akşam*, *Hürriyet*, *Sabah* ve *Zaman* gazeteleri incelenmiştir. Bu seçimin en temel nedeni, *Anadolu'da Vakit* gazetesinin "kartel medyası" olarak tarif ettiği ana akım medya ile söz konusu gazete arasındaki iktidar mücadelesinin aracı olarak bir istismar olayının nasıl kullanıldığını tespit edebilme isteğidir. Kuşkusuz *Anadolu'da Vakit*'in "kartel medyası" olarak tarif ettiği öncelikli gazete *Hürriyet*'tir. *Akşam*, Hüseyin zmez Vakası ile ilgili olarak başlangıçta koruyucu bir tavır takınan hükümete karşı muhalif pozisyonu nedeniyle seçilmiştir. Bu nedenle her ne kadar olayın birebir muhatabı olan *Anadolu'da Vakit* gazetesiyse doğrudan bir karşıtlık ilişkisi içerisinde olmasa da *Akşam*'ın olay karşısındaki tavrı zmlenme açısından önemli görünmektedir. *Sabah* ise sahiplik yapısı itibariyle hükümete yakın bir yayın politikası benimsemesi ile öne çıkan bir gazetedir. Ancak olayı ele alış biçiminin, eleştirel ve mesafeli oluşu, bu gazeteyi daha ziyade *Akşam* ve *Hürriyet*'in yayın politikasına yaklaştırmaktadır. *Zaman* ise, temelde *Anadolu'da Vakit* ve *Hürriyet* arasında süregiden çekişmede, başlangıçta sessiz kalmayı tercih etmiş, ancak olayın ilerleyen aşamalarında başta *Hürriyet* olmak üzere ana akım medya tarafından pozisyon almaya zorlanmıştır. Bu pozisyon almaya zorlanma sürecinin arkasından *Zaman*'ın olaya ilişkin olarak ürettiği gerek haber gerekse de köşe yazıları çalışmamız açısından önemli hale gelmiştir.

Konunun çözümlenmesinde eleştirel söylem çözümlemesinden yararlanılmıştır.³ Bu çözümlene için, olayı ele alan haber ve köşe yazılarından ortaklaşan temalar saptanmıştır. Bu temalar saptanırken özellikle çocuğun haklarını ihlal eden unsurlara dikkat çekilmiştir. Olay haberleştirilirken ve köşe yazılarında ele alınırken, genel anlamda çocuk istismarı konusuna özen ve dikkatle bakılıp bakılmadığı ve bu bakışın mağdurenin haklarını gözetip gözetmediği üzerinde durulmuştur. Bu bakış ışığında, haber ve köşe yazılarının çözümlenmesi aşamasında şu ortak temalar saptanmıştır: Öncelikle iki ana üst tema olarak bir mağdur iki fail olmak üzere aktörlerin sunumu. Mağdureye ilişkin sunumda ortaklaşan temalar “mağdurenin yok sayılması” ve “mağdureye yönelik olumsuz sunum”dur.⁴ Olayın failine dair sunumda ortaklaşan temalar ise, “siz-biz karşıtlığı”, “eski defterle-

3 Eleştirel söylem çözümlemesi yönteminin seçilmiş olmasının nedeni, söz konusu yöntemin, söyleme sadece analiz nesnesi olarak bakmamasıdır. Bu yöntemle göre, analiz eden, kendini aşkın ve dışsal bir noktaya yerleştirerek bir söylemi çözümler. Bunun nedeni söylemin aktörler/öznelere tarafından üretilen anlamlar olmamasından kaynaklanır. Buna göre anlam evreninde özneleri aşan belli söylemler, başka söylemlerle eklemleme içinde kendi kendini üretir. Özneler bu eklemleme sayesinde ve sürecinde özne konumu edinirler. Söylem çözümlenmesinde öznenin ne kastettiğinin anlaşılması değil, öznenin söylemsel performansının tabii olduğu kurumsallığın ve tarihselliğinin anlaşılması önemlidir. Zira söylem tek tek öznelerin etkinliği ile kurulan değil, kurumsal ilişkiler ve tarihsel yapılar arasındaki iktidar örüntülerinin eklemlemesi ile oluşan ve özneyi kendisi kılan özdeşleştirme süreçleri olarak okunmalıdır. (Foucault, 2004; Torfing, 1999; Fairclough, 1996, 1995). Bizim çalışma konumuzda da olay basit bir “istismar” olayının sınırlarını aşmış, Türk siyasal hayatındaki mutlak kırılma ve karşıtlıkları yeniden üreten bir boyuta ulaşmıştır. Bu kırılmaların izlerini tespit etmek için incelemeyi hangi tarafa ne kadar yer verildiğini ölçen basit bir nicel veriler bütününe başvurmak yerine, olayın tarihselliğini de açığa çıkarmayı sağlayacak eleştirel söylem çözümlemesi yöntemine başvurmak çıkar yol olarak görünmektedir. Burada söylem çözümlenmesinin nihai hedefinin sadece bilimsellik değil, toplumsal ve siyasal dönüşüm yaratmak da olduğu gerçeği ile karşı karşıya geliriz. Zira çözümlenen nesne ile çözümlenen özne arasındaki mesafe, söylem çözümlenmesinde ortadan kalkar. Nietzsche bu yaklaşıma “gerçekçi tarih yazımı” adını vermektedir (Foucault, 2004). Gerçekçi tarih yazımına göre, inceleyen kişi kendini yok sayıyormuş gibi yaparak incelediği nesnesi ile arasına mutlak bir mesafe koymaz. Aksine neye, ne amaçla, nereden baktığını bilir ve kendini bu bakışın dışına yerleştirmez. Gerçekçi tarih yazımı bir anlamda “öz-düşünümsel” bir tarih yazımıdır. İnceleme sırasında çözümleneyi sadece araştırma nesnesini değil, kendini de bir anlamda çözümler ve özdeşleştirir. Bu mesafesizlik durumu, Nietzsche’nin bilgiye atfettiği perspektiflilik durumundan kaynaklanır. Zira bu yaklaşıma göre, her anlam, her saptılma çabası ve her bilgi olma iddiası iktidar olma istencinden azade değildir. Bu tespit, bilimselliğe atfedilen nesnellik de, toplumbilimsel ve siyasal çözümlene yapan bilimcinin nesnesi ile arasına koyduğu mesafeyi de kuşkuyla duruma düşürür.

4 Ana akım ve İslamcı gazeteler arasında ortaklaşa olarak görünen bu olumsuz sunumun açıkları farklılık göstermektedir. Bu farklılıklara dair detaylı çözümlene metnin ilerleyen sayfalarında yer alacaktır. Ancak burada bu farklılığın nasıl ortaya çıktığını kısaca açıklamakta yarar bulunmaktadır. Ana akım gazetelerin olayın ısrarla üstüne gitmesi, mağdurenin haklarını koruyormuş gibi görünse de, olayın sunumunda detayların pornografik teşhiri, mağdurenin zavallılaştırılması gibi unsurlar, sunumu olumsuz hale getirmektedir. İslamcı medyada ise bu olumsuzluk iki biçimde tezahür etmektedir. Bu olumsuz sunum ilk olarak mağdurenin neredeyse tamamen yok sayılması, ikinci olarak ise mağdureye yer verilirken doğrudan suçlayıcı ve yargılayıcı bir tavır benimsemesi ile ortaya çıkmaktadır.

ri deşmek” ve “çocuğun cinsel istismarını yetişkinlere ilişkin başka örneklerle karşılaştırmak” olarak saptanmıştır.

Bu çalışmanın temel varsayımı, örnek olayımız üzerinden yola çıkarak medyanın çocuk haklarına duyarlı bir haber dili üretmediği yönündedir. Ana akım medyanın örnek olayımızın üstüne ısrarla gitmesi, her ne kadar çocuk istismarına duyarlı bir yaklaşımın işareti olarak görünse de, olayın failinin “İslamcı” kimliği, mağduriyetin siyasal mücadelenin aracı haline getirilmesi sonucunu doğurmuştur. Olayın faili ya da mağduru kim olursa olsun, esas olan eylemin kendisi olmalıdır. Eylem, en nihayetinde çocuk haklarına aykırı ve bir çocuğun travma yaşamasına neden olabilecek bir eylemdir. Medya, fail ya da mağdurenin kimliğini gözetmeden bizzat olayın kendisine odaklanmalıdır. Bu hassasiyetler göz önünde bulundurulurken nasıl bir habercilik pratiği işletilebileceği, bizi aynı zamanda medya etiği tartışmalarına götürmektedir. Bu bağlamda, çalışmamızın sonuç bölümünde alternatif bir haber dilinin nasıl kurulabileceğine dair önerilere yer verilmektedir.

Çocuk istismarı, çocuk hakları ve medya

Son 10-15 yıldır çocuk hakları ile ilgili olarak akademik alanda ciddi bir ilginin ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Bu akademik ilgiyi, hem ulusal hem de uluslararası alanda yapılan ve yapılmaya devam edilen ve farklı boyutlarıyla “çocuk ve çocuk hakları” konularına odaklanan araştırmalardan da çıkarsayabiliriz. Çocuklarla ilgili olarak genel akademik ilgi geçmişte genellikle çocukların medyadan olumsuz etkilenmesi ile ilgili iken, son zamanlarda “çocukların medyada temsili” konularına doğru evrilmiş görünmektedir. Çocukların medyada temsiline ilişkin olarak, Philip Mendes tarafından yapılan ve Avustralya basınında çocukların temsiline odaklanan “*Social Conservatism vs Social Justice: The Portrayal of Child Abuse in the Press in Victoria*” (2000) başlıklı araştırma ile Chris Atmore tarafından yapılan ve Yeni Zelanda medyasında çocukların temsili konu alan “*Cross-Cultural Media-tions: Media Coverage of Two Child Sexual Abuse Controversies in New Zealand/Aotearoa*” (1996) başlıklı araştırma sayılabilir. Bu alanda yapılmış bir diğer önemli bir araştırma ise Cristina Ponte tarafından yapılan “*Our Child and the Others: Pictures of Children in the News Media*” başlıklı çalışmadır. Portekizli araştırmacının bu çalışması, ABD, Latin Amerika, Asya ve Avrupa ülkelerindeki medya-

da çocukların temsiline de yer vererek, bu ülkelerdeki temsil süreci ile Portekiz medyasındaki temsil arasında kıyaslama yapması açısından bir hayli önemli görünmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, ABD ve Asya ülkelerindeki haberlerde olduğu gibi Portekiz’de de evde ve fabrikada çalışan çocuklar ve yoksulluk gibi konular medyada yeterince yer almamaktadır. Yine çocuklar genel olarak medyada çok az temsil edilmekte, çocuklar medyada bir takım sorunlar vesilesiyle temsil şansı bulunduğu zaman, ya şeytanileştirilerek, ya sevimlileştirilerek, ya da cani birer figür şeklinde sunulmaktadır. Bu sunum, kültürel stereotiplerle sürekli yeniden üretilerek, çocuklara dair temsil olumsuz bir hal almaktadır (2005). Türkiye’de ise Gülgün Erdoğan-Tosun tarafından yapılan “Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili” (2007)” başlıklı çalışma ile Erhan Üstündağ ve Kemal Özmen tarafından yapılan “Çocukları Görünür Kılmak İçin” (2007) başlıklı çalışma, çocuk haklarına duyarlı bir habercilik pratiğinin yordamlarına dair önemli ipuçları sunmaktadır.⁵

Akademik alandaki bu ilgiyi, 1989 yılındaki Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) ve zaman içinde pek çok ulus devletinin bu sözleşmeye taraf olması etkilemiştir.⁶ Sözleşme 0-18 yaş grubunun haklarını tarifleyen ve bu hakların uygulanması için ilkeler belirleyen tek ulusüstü kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır (Polat, 2006: 2). Sözleşmenin ilk maddesinde çocuk, “erken yaşta reşit olma durumları hariç, 18 yaşına kadar her birey çocuk sayılır” şeklinde tanımlanmaktadır. Yine sözleşmenin ikinci maddesine göre taraf devletler, sözleşmede yazılı olan bu hakları ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanırlar ve taahhüt eder. Türkiye ÇHS’yi ilk imzalayan devletler arasında yer almakla beraber, sözleşmenin iç hukuk sisteminde tanınması, 9 Aralık 1994 tarihinde Meclis’in onaylamasıyla mümkün olmuştur (Polat, 2006: 2). Bu sözleşmeye taraf olunmasına ve sözleşmenin

5 Bu alanda yapılmış benzer araştırmalara örnek olarak bkz. Hesketh ve Lynch, 1996; Shrestha ve Sanchar, 2002; CRAE, 2004; Kitzinger, 1996; Franklin ve Horvarth, 1996.

6 Bu ilginin artmasında kuşkusuz sadece Birleşmiş Milletlerin “Çocuk Hakları Sözleşmesi”nin deklare edilmesi etkili olmamıştır. Bunu etkileyen başka nedenler de vardır. Bunlar, bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi ile çocuk pornosunun artması, ulaşımın kolaylaşması sonucunda uluslararası alanda “çocuk seksi turizmi”nin ciddi bir biçimde artması ve buna ek olarak toplumsal, kültürel dönüşüm sonucu çocuk istismarındaki artıştır. Kuşkusuz günümüzdeki bu gelişmelerin yaşanmadığı zamanlarda da istismar vakaları gerçekleşmiştir. Ancak bu ilginin artışında, iletişim teknolojilerindeki artışla beraber konunun kamuoyuna görece daha kolay mal olmasının da etkisi göz ardı edilemez.

gerektirdiği bir takım yasal ve kurumsal girişimlerde bulunulmuş olmasına rağmen, günümüzde hala gerek toplumsal alanda gerekse siyasal alanda çocuk haklarına dair gerekli bilincin oluşabildiğini söylemek çok da mümkün görünmemektedir. Her şeyden önce gerek kültürel formasyon gerekse ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuğun bir takım haklarının olabileceğine dair bir bilincin eksikliği hala gündemimizde durmaktadır.

Toplumumuzda hala çocuğun bir birey olarak kabul edilmediği bir vakiydir. En azından bir birey olarak çocuğun toplumdan ve ailesinden gerçekte ne beklediğinden çok ailenin ya da toplumun çocuktan ne beklediği bir öncelik olarak durmaktadır. Bu ise genellikle çocukla ilgili ortaya çıkan olaylarda (suç, mağduriyet, vb.) çocuğun ya şeytanlaştırılarak ya da zavallılaştırılarak sunulmasına neden olmaktadır. Çocuğun dünyası, düşünceleri, beklentileri suskunlaştıkça, çocuğa dair sunumlar ya aşırı olumlu, ya aşırı olumsuz ya da “zavallı” stereotiplerle gerçekleşmektedir. Bu sunumun izlerini doğal olarak ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarının gündemlerini takip ederek sürmek mümkün görünmektedir. Örneğin Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’nun (IFJ) “Medyada Çocuk Haklarını Tanıtmak” konulu bir atölye çalışmasında, “dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlasını çocuklar oluşturmasına rağmen, medyanın kapsadığı konuların yüzde beşinden daha azının çocukları içerdiği” tespiti yapılmıştır (www.ifj.org, 2003). Bu ise, en azından kamuoyunda tartışılması ve gündem olması açısından baktığımızda, aslında çocuğa dair tariflenen hakların yasal ve yönetmeliklerde kalmasına neden olmaktadır.

Çocuk ve çocuk hakları ile ilgili akademik ilgi giderek artarken, konunun medyada gündem olması paralel şekilde artmamaktadır. Bu saptamayı alanda yapılmış araştırma, rapor ve atölye çalışmalarından çıkarmak mümkün görünmektedir. Yukarıda bahsettiğimiz araştırmaların yanı sıra örneğin “*How the Kenyan Media Covers the Children’s Rights Issues?*” başlığını taşıyan bir çalışmada, medyada çocuklarla ilgili konuların ancak kötü durumlarda ele alındığı, bu tür olaylar gerçekleşmeden önce önleyici tedbirlere yönelik olarak haber yapılmadığı saptanmıştır. Yine araştırmanın bulguları bize diğer konuların yanında çocuklara yönelik haberlerin çok az bir yer işgal ettiği gerçeğini göstermektedir (www.ifj.org, 2002). Çocuk ve çocuk hakları ile ilgili konuların ancak olumsuz durumlarda medyada temsil bulmasının önemli bir nedeni haber üretim sürecinin yapısıyla ilgili görünmekle birlikte, bir diğer nedeni ise habercilerin çocuk hakları ile ilgili gelişmelere, hukuksal ve kurumsal işleyişe ilgi

duymamalarıdır. Bunun yanında medya kuruluşlarının habercilik pratiği ve haberin çok satma kaygısı da çocuk haklarına duyarlı bir haber üretim mantığının gelişmesini engellemektedir. Zira bir olay haberleştirilirken, “haber değeri” kavramı, haberin içeriğini ve dilini önemli ölçüde belirlemektedir. Haber değeri kavramı, önemli ölçüde gün içinde olup biten pek çok olayın içerisinde hangisinin haber yapılacağına ölçütü olarak durmaktadır (Hackett, 1998: 40-41). Bu ölçüt, medyadaki yapısal ve kurumsal karar alma mantığı içinde oluşmakta, çoğu zaman medyanın siyasal ve toplumsal alanda olup biten gelişmeleri ve asimetric iktidar ilişkilerini yeniden üretmesine neden olmakta ve alternatif bir dil oluşturma ve olayların “gerçek yüzünün” görünür olma ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Böylece çocuklarla ilgili olarak gerçekçi ve sorunların kaynağına odaklanan içeriklerin üretilmesi yerine sansasyonel ve ilgi çekici konular ön plana çıkarılmaktadır. Konuya ilişkin içeriklerden de çıkardığımız gibi, medya kuruluşları genellikle reyting ve baskı sayısını artıran, kamuoyunda infial uyandıracak konuların ve bu konuların haberleştirilirken dramatize edildiği içeriklerin sunumuna ağırlık vermektedir (Onat ve Akço, 2007: 83).

Medyanın çocuklarla ilgili olarak haber yapma pratiği, toplumsal alandaki diğer farklılıklarla ilgili tavrıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin 2006 yılında yayımlanan, Mine Gencel Bek’in yönettiği “Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması”nın sonuç raporuna göre, Türkiye’deki yazılı basında toplumsal farklılıkların (kadınlar, kültürel gruplar/azınlıklar, engelliler, cinsel tercihi farklı olanlar ve çocuklar) temsili birbirine benzerlik göstermektedir. *Hürriyet*, *Sabah*, *Akşam* ve *Vatan* gazetelerinin tarandığı araştırmada çocuklar yüzde 24,9 oranında suç ve şiddet mağduru, yüzde 13,2 oranında sağlık sorunları nedeniyle, yüzde 15,8 oranında kaza ve trajedi kurbanı, yüzde 5,2 oranında suç ve şiddet faili olarak temsil bulmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, çocuklar olumlu olarak ancak başarı öyküsü ve ünlü çocuğu olması halinde temsil edilebilmektedir (Bek, 2006: 10).

Çocukların medyada temsili görüldüğü gibi ağırlıklı olarak olumsuz konularla birlikte mümkün olabilmektedir. Ancak olumlu konularda bile çocukların medyada temsili onları bir özne olarak değil, belli bir siyasal ya da toplumsal vakanın nesnesi olarak konumlandırmaktadır. Örneğin, çocuklara ilişkin bir başarı öyküsünde genellikle çocuğun bizzat kendi başarısı değil, ailenin gurur kaynağı oluşu öne çıkarılmakta ve kamuoyu-

na numune olarak sunulmaktadır. Olumluymuş gibi görünen sunumlarda dahi çocuğun belli siyasal ideolojilerin meşrulaştırılma aracı olarak kullanılmasına 23 Nisan, 19 Mayıs ve 29 Ekim gibi resmi bayramlarda çocukların yaptığı gösterilerin sunumu da örnek olarak verilebilir. Çocuklara adanmış bir bayram olan 23 Nisan kutlamalarında çocukların istekleri, beklentileri ve sorunlarının dillendirilmesi yerine, kutlamalar çocukların seyirlik bir malzeme olarak teşhir edildiği gösteriye dönüşmektedir. Her 23 Nisan kutlamasında milyonlarca çocuğun arasından seçilen “şanslı” birkaç çocuk, cumhurbaşkanlığı, meclis başkanlığı, başbakanlık gibi üst düzey koltuklara çok kısa süreliğine oturtulmakta, bir nevi bu seyirlik gösterinin nesnesi olarak sunulmaktadır. Bu koltuklara oturtulan çocukların simgesel beyanatları, çocukların bizzat kendi haklarından dahi bihaber olduklarının göstergesidir. Zira bu koltuklara oturtulan çocuklar genellikle büyümüş de küçülmüş edasıyla doğrudan memleket meselelerinin nasıl çözülebileceğine dair açıklamalarda bulunmakta, bu açıklamalar çoğu zaman büyüklerin bıyık altı gülüşleriyle karşılanmaktadır.

Bu açıklamalar konjonktürel olarak boyut değiştirmekte, duruma göre, Mustafa Kemal Atatürk’ün ne kadar büyük lider olduğu ve Cumhuriyet rejiminin ne kadar eşitlikçi bir rejim olduğu gibi konular ağırlık kazanabilmektedir.⁷

Medyanın ocuk hakları ve ocuk sorununa yaklaşımı görüldüğü gibi ciddi sorunlar taşımaktadır. Hâlihazırdaki verilerin ışığında, çocuğun medyada temsil edilmesi için ya suçlu ya da mağdur durumda olması

7 Bu saptamalarımızı, Serdar M. Değirmencioğlu’nun 23 Nisan törenleri ve çocukların medyada sunumuna ilişkin yaptığı “Çocuk Hakları Penceresinden Basın: Eleştirel, Katılımcı ve Yapıcı Bir Bakış” (2007) adlı çalışmada da desteklemektedir. Araştırmanın bulguları bize şiddet ve trajedi dışında temsil şansı bulan çocukların bile nasıl medyada olumsuz bir sunumun nesnelere olarak çereveleniğine dair örnekler sunmaktadır. Buna göre çocukların sesleri gazetelerde duyurulmamakta, duyurulduğunda ise bu seslere ayrılan yer devlet yetkililerine ayrılan yere göre çok küçük bir yer kaplamaktadır. Çocuk bayramlarında çocuklar birer “özne” değil, “nesne” olarak sunulmaktadır. Çocukların özelemleri, istekleri ve sorunlarından ziyade, onlara verilen geçici payeler üzerinden bir sunum geekleşmektedir. Gene gazeteler 23 Nisan’ın törensel ve politik yönüne daha fazla odaklanmakta ve bu odak çocukların siyasal meşruiyetin aracı olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Çocuk bayramında ocuk hakları ve çocuğun katılım hakkı üzerinde durulmamakta, çocukların yaşadıkları zor durumlar, engellenmeler ve çocuğun yararı gibi konulara değinilmemektedir. Çocuk bayramlarında çocukların yaşadığı sıkıntılara ender yer verilmekte; örneğin çocukların yağmur altında ve soğukta törenleri icra etmeye zorlandıklarına değinilip arkası getirilmemektedir. Bu değinip geçişlerde ise çocuklar zavalılaştırılarak verilmekte, sorunun nasıl çözülebileceğine dair öneriler üzerinde durulmamaktadır. Çocuk bayramında da diğer bayramlarda olduğu gibi milliyetçi söylem çocukların gösterileri ve hamasi şiirlerle dile gelmekte ve çocuklar bu söylemin meşruiyet aracı olarak sunulmaktadır (140-141).

gerekmektedir. Olumlu örneklerin bile çocuk haklarına duyarlı bir biçimde çerçeveslendirilmediği bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Çocuklar suçla birlikte anıldığı zaman “korkunç bireyler”, mağduriyetle birlikte anıldığı zamansa “zavallı kurbanlar” olarak çerçeveslendirilmektedir.⁸ Hem korkunçluk hem de mağduriyet, esasında söylemsel olarak üretilen kavramlar olup, okuyucuları sorunun kaynağından uzaklaştırıp, sunuma konu olan aktörleri toplumsal olarak dışlama işlevi görmektedir.

Richard Quinney, mağdur kavramının kişisel ve toplumsal değerler tarafından şekillendirildiğini ve mağdurun gerçekte iktidar sahipleri tarafından bir sosyal kontrol aracı olarak kullanılan bir sosyal inşa olduğuna işaret eder (akt. Shalhoub-Kevorkian, 2004: 208). Bu bağlamda medyada “mağdur” olarak sunulan çocukların mağduriyetlerinin, çocuklar üzerinde bir kontrol aracı işlevi gördüğünü dile getirmek yanlış olmasa gerektir. Bu kontrolün iki yönlü işlediğini söyleyebiliriz. Birincisi mağdurun sırf mağduriyeti nedeniyle koruma altına alınması, mağduru nesneleştiren bir işlev görürken, aynı zamanda kendisine yardım ve destek sunanların bir nevi insafına bırakılmaktadır. İkinci olarak çalışma konumuzda olduğu gibi mağdurun mağduriyeti araçsallaştırılarak, belli bir toplumsal grup etkisizleştirilmeye çalışılmaktadır. Çalışmamızda İslamcı erkek stereotipi olarak Hüseyin Üzmez “istismarcı, tecavüzcü, tacizci” nitelendirmeleriyle mağduriyetin faili olarak sunulmakta ve bu vesileyle mağdur bu tanımlamayı pekiştiren bir unsur işlevi görmektedir. Aslında mağduriyet burada toplumsal olarak tanımlanırken, siyasal bir mücadelenin aracı haline getirilmektedir. Böylece mağdurun mağduriyeti tali bir sorun olarak kalmakta, odak bu mücadeleye doğru kaymaktadır. Bununla beraber mağdurun gerek adli yollarla tanımlanması, gerekse bu adli tanımlamanın medyada sunumu, mağdurun tekrar tekrar mağdur olmasına neden olmaktadır. Örneğin Lees, tecavüz mağdurlarına İngiltere’deki adli müdahaleyi analiz ederek, mağdurların adli sistem tarafından daha fazla travmaya uğratıldığını iddia eder ve bunu “adli tecavüz” olarak tanımlar (akt. Shalhoub-Kevorkian, 2004: 210).

Hüseyin Üzmez tarafından istismar edildiği iddia edilen çocuğun Adli Tıp Kurumu tarafından muayene edilmesi sırasında yaşananların

8 ABD’de de basın, gençleri sık sık korkulacak bireyler olarak sunmakta ve gençlere yönelik ayrımcılığı kışkırtan haberler yapmaktadır (Aitken ve Marchant’tan akt. Değirmencioglu, 2007: 133).

“adli tecavüz” olması bir yana, medyada mağdurun sunumunu da bir nevi “habercilik tecavüzü” olarak nitelendirmek mümkündür. Zira mağduriyet konusu o kadar hassas bir konudur ki, örneğin aile içinde tacize uğramış bir mağdurun medyada haberleştirilmesi zaman zaman mağdurun zor durumda bırakılması ile sonuçlanabilmektedir. Medya bu tür haberlere sansasyonel boyutuyla eğildiği için, sorunun üstüne gidip derinlemesine ele almak yerine, olayı dramatikleştirmekte, bu dramatik unsurlar olayın mağdurunu “zavallılaştırırken”, failini daha fazla kışkırtabilmektedir.⁹ Medyanın söz konusu olaylarla ilgili olarak hassasiyet göstermemesi, mağdurun medya tarafından da mağdur edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Çalışma konumuz açısından da düşünüldüğü zaman, Üzmez’in istismar ettiği çocuğun medyadaki sunumu, “istismarın istismarı” şeklinde tanımlanması gereken bir olay olarak karşımızda durmaktadır. Ancak çalışma konumuzu diğerlerinden ayıran en önemli nokta olayın failinin “İslamcı yazar” kimliğidir. Bu kimlik, ana akım medya ile İslamcı medya arasındaki iktidar mücadelesini de konunun diğer arazlarının yanına eklemiş görünmektedir. Konuya ilişkin çözümlerimiz, konunun daha geniş boyutuyla değerlendirilmesini sağlayacaktır.

İktidar mücadelesinin “nesneleri”: Fail, mağdur ve kurbanlar

Hüseyin Üzmez’in 14 yaşındaki bir kız çocuğunu istismar ettiği iddiasının tartışıldığı haber ve köşe yazılarında dikkati çeken en önemli noktalardan biri, olayın mağduresi ve faili olduğu ileri sürülen kişilerin *eşitsiz* biçimde sunumudur. Burada *eşitsiz* sunumdan kasıt, yalnızca, liberal kuramlar içinde profesyonel gazetecilik normlarından biri olan “dengelik” sorunu değildir. Bilindiği gibi dengelik normu, “nesnellik” ve “tarafsızlık” normlarının garantörü olarak görülmektedir. Bu norm uyarınca, tarafların görüşlerine eşit biçimde yer verilmesi gerektiği ileri sürülür (Hackett, 1998). Ancak haberde, olayın taraflarının sözüne eşit ölçüde yer vermek kendi başına yeterli değildir. Zira dil (ve medya) liberal iletişim kuramcılarının iddia ettiği gibi, anlamların aktarımını sağlayan nötr bir

9 Doğrudan haber medyası ile ilgili olmasa bile kadın programlarında buna benzer olaylar yaşanmıştır. Bunlara örnek olarak Star Tv’de yayınlanan Ayşe Özgün’ün programına çıkan Nermin Ardıç isimli bir kadının, programın ardından babası tarafından kurşun yağmuruna tutularak öldürülmesi ve Yasemin Bozkurt’un “Kadının Sesi” programına katılan Birgül Işık’ın oğlu tarafından vurulması olayları verilebilir (“Kadın programları kadını öldürüyor”, www. amargi.org.tr)

araç değildir (44). Gerek kültürel çalışmalar gerekse yapısal ve postyapısalcı kuramların tanımlamasına göre dil, üzerinde iktidar mücadelesinin sürdüğü ve anlamların bu iktidar mücadelesi yoluyla sürekli yeniden kurulduğu bir alandır. Dolayısıyla dil, gerçekliğin taşıyıcısı/aktarıcısı değil, gerçekliği inşa eden bir araçtır (Hall, 1999). Toplumsal ve siyasal alanda süregiden iktidar mücadelesi, hem haberin diline yansır hem de hangi olayın haber yapılacağı ile nasıl haberleştirildiği konusunu önemli ölçüde belirler. Konumuz ışığında düşüncecek olursak, Türkiye’de belki de her gün olup biten istismar vakalarından özellikle Hüseyin Üzmez’in faili olduğu vakanın üzerine gidilmesi ve bu konunun haber değeri taşıması toplumsal alanda süregiden bir iktidar mücadelesinin işareti olarak görül-melidir.¹⁰

İncelenen haber ve köşe yazılarının büyük bölümünün, mağdureden ziyade faili odağa yerleştirmesinin nedeni, giriş bölümünde ifade edildiği gibi, birbirine karşıt olarak konumlanan iki kampın birbirini yıpratmak üzere, istismar iddiasını siyasal mücadelenin aracı haline getirmiş olmasıdır. Türkiye’de toplumsal ve siyasal alanı kutuplaştıran laik-dinsel karşıtlığı,¹¹ gerek İslamcı gerekse ana akım medyada anlamların kısmi sabitlenmesini sağlayan düğüm noktalarından¹² biri olarak bu mücadele sürecinde iş başındadır. Daha çok siz-biz karşıtlığı formuna bürünen laik-

10 Bu konunun üzerine gidilmesi ve haber değeri taşıması kuşkusuz normaldir. Küçük bir kız, yaşlı bir adam tarafından istismar edilmiştir ve bu olayın haberleştirilmesinden daha doğal bir şey olamaz. Bizim burada sorun olarak gördüğümüz nokta, medyanın olaya yaklaşımı ve bu yaklaşımın haber diline yansıyan sorunlu yanlarıdır. Bu sorunlar metnin çözümleme sürecinde detaylı olarak incelenmekte ve alternatif öneriler de sonuç bölümünde verilmektedir.

11 Ne laik-dinsel karşıtlığı, ne de bu karşıtlığın belirlediği Kemalist/laik ve İslamcı özne konumları arasındaki kutuplaşma yenidir. Karşıtlığın tarihi, Osmanlı Devleti’nde “nasıl kurtuluruz” sorusuna yanıt olarak üretilen Batılılaşma/modernleşme hareketlerine dek uzanmaktadır. Osmanlı Devleti’nde bir kurtuluş reçetesi olarak başlayan Batılılaşma/modernleşme hareketleri, aynı zamanda, İslamcılık ideolojisinin ortaya çıkışını beraberinde getirmiştir. Batı’nın yalnızca tekniğini almayı kabul eden bununla birlikte ahlak ve kültür alanında Batılılaşmayı reddeden bir siyasal ideoloji olarak İslamcılık, kurtuluş reçetesi olarak ortaya konan Batılılaşma/modernleşme hareketlerine karşı çıkmış ve kendi kurtuluş reçetesini İslamlaşmak olarak belirginleştirmiştir (Tunaya, 1960; Berkes, 2002). Bu bağlamda devletin bekasını sürdürmek adına üretilen çözüm yöntemlerinin, Batıcı ve İslamcı ideolojilerin aralarındaki karşıtlığı ve bu karşıtlıkların belirlediği özne konumlarını belirlediği söylenebilir.

12 Laclau ve Mouffe, düğüm noktası kavramını, Lacan’ın *points de caption* kavramına gönderme yapar biçimde kullanmaktadır. Yazarlara göre bir düğüm noktası, diğer göstergelerin etrafında düzenlendiği ayrıcalıklı bir göstergedir. Diğer göstergeler, düğüm noktasıyla olan ilişkileri yoluyla anlam kazanır. Bir başka deyişle, düğüm noktası, anlamın kısmi sabitlenmesini sağlayan ayrıcalıklı söylemsel noktadır (Laclau ve Mouffe, 1992; Phillips ve Jørgensen, 2002: 26).

dinsel karşıtlığı, Üzmez Vakası'na incelenen diğer gazetelere oranla daha çok yer veren *Anadolu'da Vakit* ve *Hürriyet* gazetelerinde en keskin haliyle belirginleşmektedir. *Anadolu'da Vakit'te* bu karşıtlık aşağıdaki alıntıda olduğu gibi, laik-dinsel karşıtlığına koşut olarak ortaya çıkan *dindar-dinsiz* karşıtlığına bürünmektedir:

Ama, maalesef mütedeyyin câmiayı hedef seçmiş insanların böyle bir duyarlılıkları yok. Onları bağlayan aşkın bir güç olmadığı için de çok sık çifte standart örnekleri sergiliyorlar. Medyaya baktığınızda bunu açıkça görebilirsiniz. Aslında mesele bir Hüseyin Üzmez meselesi değildir. Keşke onunla sınırlı olsaydı! Öyle olsaydı, işi bu kadar büyütmezlerdi zaten. Son gelişmeleri yakın tarih perspektifinden etüd ettiğimizde, “dindar insanlar yine psikolojik bir çıkartmayla karşı karşıyadır.” hükmüne varıyoruz. AK Parti’yi kapatma hamlesine uygun toplumsal zemin oluşturma gayretleri bunlar... (Serdar Demirel, “Unutmayın; hukuk size de lâzım olur!”, *Anadolu'da Vakit*, 3 Mayıs 2008)

Alıntının yazarı, Üzmez'e ana akım medyadan yöneltilen suçlamaları, “dinsizlik” ile ilişkilendirmekte ve böylece dindar-dinsiz karşıtlığını kullanarak, sorunu istismar meselesinden uzaklaştırmaktadır. Zira ana akım medyanın hedefinin Üzmez olmadığı, esas hedefin Üzmez üzerinden mütedeyyin camia olduğu iddia edilmektedir. Bu yazıda ortaya konulanlara benzer savlar, *Anadolu'da Vakit* gazetesinin Üzmez'e ilişkin temel savlarını oluşturmaktadır. Üzmez'e yöneltilen suçlamanın, aslında bir “komplo” olduğu ve bu komplonun esas hedefinin de “inananlar/Müslümanlar” olduğu savı, Türkiye'de İslamcılık'ın hareket alanını sınırlandırmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik olarak yürütölen 28 Şubat süreci ile ilişkilendirilmektedir. Bu ilişkilendirme, aynı zamanda, 28 Şubat süreci ile neredeyse doruk noktasına ulaşan laik-İslamcı karşıtlığını hareketlendirerek, Üzmez'in, dinsizlerin dindarlara karşı yürüttüğü harekâtın “kurbanı” olduğu savını da güçlendirmektedir.

Anadolu'da Vakit'te, laik-İslamcı karşıtlığının hareketlendirdiği bir başka sav ise, hala sürmekte olan Ergenekon Davası'dır. Gazete, Hüseyin Üzmez Vakası'na ana akım medyada bu denli yer verilmesinin Ergenekon'u gözden uzak tutma stratejisi olarak değerlendirmektedir:

Ergenekon'la ilgili ortada çok ciddi iddialar ve deliller olmasına; bombalar, cephaneler ele geçirilmesine ... daha da ötesi resmen ve alenen darbe girişimi planlanmasına rağmen; işine geldiğinde bir bardak suda fırtına kopartan “malum medya”dan Ergenekon'la ilgili “çıt” çıkmamıştı. Ülkenin kaderini derin-

den etkileyecek bu gelişmeler, ne hikmetse kartel gazetelerinde bir kez bile manşet olmadı... İşte, bazı medya organlarının üst düzey yöneticilerinin bu oluşumlarda adının geçtiği iddiası; hatta, Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan bir akademisyenin msn kayıtlarında, “Andıççı” gazetesinin genel yayın yönetmeninin adının da geçiyor olması nedeniyle; Ergenekon, Kartel gazeteleri tarafından gürültüye getirilmek istendi. Hatta bununla da kalmadılar, Ergenekon’u dikkatlerden kaçırmak için gündemi başka yönlere ekmeye çalıştılar. Tüm bu parçaları birleştirince: Kartel medyasının başını çektiği bu kampanyanın, dikkatleri, gündemdeki Ergenekon davasından başka noktalara çekme ve Üzmez’in şahsında müteedeyin kesimlere saldırma maksatlı bir organizasyon olduğu ortaya çıkmıyor mu? ... Onların dine, dindara karşı “kin ve nefret kusmak” kanlarına işlemiş... (“Düşman sevindirmenin zamanı mı?”, (Editör yazısı), *Anadolu’da Vakit*, 2 Kasım 2008).

Üzmez’e yöneltilen suçlamaları Ergenekon Davası ile ilişkilendiren yukarıdaki alıntı, dindar-dinsiz karşıtlığını harekete geçirmekte; böylece Ergenekon Davası sanıkları ile özdeşleştirdiği Üzmez karşıtlarını dinsizlikle işaretlemektedir. Bu işaretleme beraberinde, Üzmez’e karşı olmayanların dindar olduğunu da ima etmektedir. Üzmez yanlıları ve karşıtlarını dindarlar ve dinsizler olmak üzere iki kategoriye ayırma yoluyla, toplumsal ve siyasal alan bir kez daha kutuplaştırılmakta ve bu iki kutup, birbirine dışsal ve geçirimsiz olarak sunulmaktadır. Bu sunuş biçimi, muhafazakar popülist söylemin İslamcı söyleme eklenmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Zira muhafazakar popülist söylem, toplumsal ve siyasal alanı, iki temel bileşen arasındaki –(Müslüman) halk ile (laik) iktidar bloğu- antagonizma ekseninde tanımlar ve hegemonize etmeye çalışır. Toplumsal-siyasal alanı belirleyen, halk ile onun düşmanlarından oluşan, homojen, geçirimsiz, birbirine dışsal iki kutup arasındaki mücadeledir. Toplumsal antagonizmaların çoğulluğunu tanıdığı durumlarda bile, muhafazakar popülist söylem, bu antagonizmaların kutuplarını birbirinden ayıran sınırların aynı olduğunu varsayar; böylece bunlar arasında bir eşdeğerlik ilişkisi kurar. Bir başka deyişle, diğer antagonizmalar toplumsal-siyasal alanın kurucu nitelikteki sınırlarını paylaşır (Laclau, 1998; Erdoğan, 1998). Üzmez Vakası’na ilişkin tartışmalarda, muhafazakar popülist söylemin eklenildiği İslamcı söylemde temel antagonizma, dindarlar ve dinsizler arasında kurulmaktadır. Bir başka deyişle, muhafazakar popülist söylemin ‘halk’ ve ‘halkın düşmanları’, dindarlar ve dinsizler karşıtlığına denk gelmektedir. “Halkın düşmanı” olarak “dinsizler” yani Ergenekon Davası sanıkları ve “kartel medya”, Üzmez Vakası’nun

üstüne giderek, hem dindarlara saldırmakta, hem de “halkın ırzına geçme”¹³ girişimine destek vermektedir.

Hürriyet gazetesinde de yoğun biçimde görülen laik-dinsel karşıtlığı, yine siz-biz karşıtlığı biçimine bürünmektedir. Kendisini, İslamcı cenaha karşıt olarak konumlayan *Hürriyet*, gerek haberleri gerekse köşe yazıları ile Üzmez olayı üzerinden İslamcı kimliği yıpratmaya çalışmaktadır:

Kendisini “İslam’ın ve Müslümanların gür sesi / Kâfirlerin korkulu rüyası” olarak takdim eden bir gazetenin önemli bir yazarı, 14 yaşındaki bir kıza tecavüz ettiği iddiasıyla gözaltına alınacak, üstelik çıkarıldığı mahkeme tarafından tutuklanacak... Ve bu olay memleketin bazı gazetelerinde “haber” bile olmayacak... Olacak şey mi bu? Böyle bir “haber” nasıl olur da görmezlikten gelinir? Zaman, Vakit, Yeni Şafak, Bugün ve Star gazetelerindeki arkadaşlar! Söyleyin lütfen... Böyle bir olayın binde biri “kartel medyası”ndan herhangi birinin başına gelseydi... Ne yapacaktınız? “Mahkeme kararını vermedi... Adam belki de masumdur” falan diyerek susup edebinizle oturacak mıydınız? *Karşı tarafın* her türlü zaafının üzerine amansızca giden sizler, *sizin tarafın* korkunç bir zaafına adam gibi tepki göstermeyi ne zaman öğreneceksiniz? Ne zaman kurtulacaksınız bu “İslami getto” yaklaşımdan? Ne zaman terk edeceksiniz bu “İslami aşiret” mantığını? (Ahmet Hakan, “Müstahaksınız”, *Hürriyet*, 28 Nisan 2008).¹⁴

Alıntıda italik harflerle vurguladığımız yerler, siz-biz karşıtlığının doğrudan açığa çıktığı ifadeler olması bakımından önemlidir. Burada yazarın karşıt taraf ya da “siz” olarak gördüğü kesimler İslamcı medya iken, “biz” olarak gördükleri ise bu medya organlarının dışında kalan ve Üzmez Vakası’nın üzerine giden tüm kesimlerdir. Birbirine karşıt olarak konumladığı kampları bu şekilde ayrıştıran yazar, karşıt kampı ya da İslamcı kimliği yıpratmak üzere, İslamcı medyanın konuya ilişkin sessiz-

13 Ali Karahasanoğlu, “Halkın ırzına geçme girişiminde neredeydiniz?”, *Anadolu’da Vakit*, 30 Nisan 2008. Alıntının yazarı, “halkın ırzına geçme” olarak nitelendirdiği Ergenekon Davası ile bir yetişkinin bir çocuğu istismar ettiği iddiasını aynı düzlemde değerlendirmektedir. Aslında yazarın sorusu bir nevi Üzmez hakkındaki davayı dolaylı yoldan kabul eder görünmektedir. Ancak “halkın ırzına geçme girişiminde neredeydiniz?” diye sorarken yazar, kendi deyimiyle “halkın ırzına geçme girişimi” ile küçük bir kız çocuğunun gene yazarın deyimiyle “ırzına geçme” girişimini karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırma ise, bir yandan yazarın çocuğun istismarını “halkın ırzına geçme” girişiminden daha kabul edilebilir gördüğüne işaret ederken, diğer yandan ise bir bakıma Üzmez hakkında iddia edilen eylemin yazar tarafından normal bir eylem olarak görüldüğünü ima etmektedir. Burada yine yazar bir istismar davası ile siyasal bir dava olan Ergenekon Davası’nı karşılaştırarak halk ve onun düşmanları antagonizmasını pekiştirirken, aynı zamanda bir kız çocuğunun yaşlı bir adam tarafından istismarını normalleştirerek ataerkil örüntüleri yeniden üretmektedir.

14 Vurgular bize ait.

liğini öne çıkartmakta ve bu yolla, konuya ilişkin sessizliğin esasen istismarı kabul etme anlamına geldiğini ileri sürmektedir. Alıntıda dikkat çeken bir başka vurgu ise “İslami gettolaşma” ifadesidir. Bu ifade yoluyla yazar, İslamcı kesimlerin toplumsal/siyasal alanda kendi içlerine kapanmış bir bakış açısına hapsediklerini ve dolayısıyla toplumun geri kalan kesimleriyle ortak bir değerler silsilesine sahip olamadıklarını vurgulamaktadır.¹⁵ Konuya ilişkin diğer köşe yazılarında¹⁶ da görülen bu vurgu, bir yandan İslamcı medyanın temsil ettiği siyasal pozisyonu marjinalleştirirken, diğer yandan da İslamcı söylemdeki halk ve iktidar bloğu/devlet arasında kurulan antagonizmanın bir başka ifadesi olan dindar-dinsiz karşıtlığını da yerinden etmeye çalışmaktadır. Bu çerçevede, incelenen diğer gazetelerde de görülmekle birlikte, en belirgin hali *Hürriyet* ve *Anadolu’da Vakit*’te ortaya çıkan laik-dinsel karşıtlığının Üzmez Vakası’na ilişkin tartışmalarda harekete geçirilmiş olmasının en önemli sonucu, istismar sorununun göz ardı edilmesi olduğu söylenebilir.

Mağdurenin sunumu: “Zavallı Küçük Kız” vs. “Ahlakı Kuşkulu Kız”

Üzmez Vakası’nın siyasal iktidar mücadelesinin aracı olarak kullanılmasının sonucu olarak medyadaki tartışmalarda çoğunlukla yok sayılan mağdureye yer verildiği durumlarda karşımıza genel olarak olumsuz bir tablo çıkmaktadır. Zira mağdurenin sunumunda çeşitli hak ihlalleri söz konusudur. İlk hak ihlali, benzer diğer vakalarda olduğu gibi mağdurenin kimliğinin teşhididir. Her ne kadar çocuğun ad ve soyadının yalnızca baş harfleri verilse de, yaşadığı ilçe, anne ve babasının ad ve soyadları belirtilmiş, fotoğrafı yüzü mozaiklenerek verilmiş; böylece çocuğun kimliği teşhir edilmiştir. Çocuğun kimliğini gizleme konusunda, basın açısından

15 Alıntının yazarı Ahmet Hakan, bu tartışmalar içerisinde özgün bir yere sahiptir. Zira yazar, daha önce İslamcı medyada uzun yıllar çalışmış ve sürpriz bir biçimde ana akım medyanın en önemli gazetesi olan *Hürriyet*’e köşe yazarı olarak transfer olmuştur. Yazarın bu olay minvalinde İslamcı medyaya ve onun temsilcilerine yönelik olarak yaptığı tüm eleştirileri *Hürriyet*’e transferinden sonra İslamcı medyada hakkında çıkan “dönek, dönme” gibi ithamlara verdiği tepki olarak da algılamak mümkündür. Yine bu olayı konu ettiği bir yazısında kullandığı “İyi ki dönmüşüm” ifadesi bu tespiti destekleyecek niteliktedir. Ayrıntı için bkz. Ahmet Hakan, “İyi ki dönmüşüm”, *Hürriyet*, 30 Nisan 2008.

16 İslami gettolaşmaya ilişkin benzer görüşler için bkz. Yalçın Doğan, “Önce Üzmez darbe azzz sonra”, *Hürriyet*, 29 Nisan 2008; Mehmet Y. Yılmaz, “Sapık, her yerde sapıktır!”, *Hürriyet*, 29 Nisan 2008.

bağlayıcı olması beklenen/gereken yasal ve etik düzenlemelerin¹⁷ yeterince işlemediği bu örnekte de açığa çıkmıştır.

Mağdurenin sunumuna ilişkin ikinci hak ihlali ise, yaşadığı iddia edilen olayların ayrıntılı bir biçimde anlatımıdır. Ayrıntıların gazetelerde yer alması, haberin/köşe yazısının pornografik bir anlatıya dönüşerek mağdurenin yaşadığı iddia edilen istismarın yeniden üretilmesine ve dolayısıyla çocuğun bir kez daha, bu kez basın tarafından istismar edilmesine neden olmaktadır.¹⁸ Bu durum, doğrudan çocuk haklarının ihlali anlamına gelmektedir.¹⁹ Zira Türkiye'nin de imzaladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi “çocuğun yararının” temel düşünce olduğunu hükme bağlamıştır. Oysa yaşandığı iddia edilen olayların ayrıntılarıyla *Zaman* ve *Anadolu'da Vakit* dışındaki diğer üç gazetede yer bulması, çocuğun yararı kuralını ihlal etmekle kalmamakta, aynı zamanda çocuğun psikolojisinde tamir edilmesi son derece güç zararlara yol açmaktadır.²⁰

Ana akım gazetelerde, olayın pornografik bir anlatıya dönüşmesine itiraz eden tek bir yazı bulunmaktadır. *Akşam* gazetesinin köşe yazarı Nagehan Alçı, konuya ilişkin ayrıntılara haberlerde yer verilmesini eleştirmekte; söz konusu ayrıntıların haber değeri taşımadığını belirtmektedir:

17 2004 yılında yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 21. maddesinde 18 yaşından küçük suç mağdurlarının kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına neden olacak şekilde yayın yapılması yasaklanmış; yapanlar için ağır para cezası öngörülmüştür (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1380.html>). Yine 1999 tarihli Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin benimsediği Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde de çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda, sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin isimlerinin ve fotoğraflarının yayınlanmaması gerektiği belirtilmiştir (<http://www.tgc.org.tr/bildirge.html>).

18 Burada “istismarın istismarı” olarak adlandırdığımız durumu yeniden üretmemek üzere örnekler yer vermekten kaçınıyoruz. Ancak bimeseleyle ilgili olarak şu haberlere bakılabilir. “Emniyette şok ifadeler”, *Hürriyet*, 27 Nisan 2008; “Vakit yazarı, küçük kızın annesi ile de ilişkiymiş”, *Hürriyet*, 28 Nisan 2008; “Taciz ettiği kızın annesi hesabından para çekmiş”, *Akşam*, 28 Nisan 2008; “Anneyi izlerken Üzmez'e ulaştılar”, *Sabah*, 28 Nisan 2008.

19 Aynı durum kadınlara yönelik taciz ve tecavüz olaylarında da geçerlidir. Konuya ilişkin olarak *Kadın Odaklı Habercilik* (2007) adlı çalışmaya bakılabilir.

20 Gülgün Erdoğan Tosun, “Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili” başlıklı yazısında, Barbaros Çocuk Köyü ile ilgili medyada yer alan haberlere ilişkin olarak benzer bir değerlendirme yapmaktadır. Erdoğan-Tosun'a göre, gazeteler ve muhabirler yaptıkları haberlerin odağına çocuk haklarından ve kamu güvencesi altında olmalarına rağmen korunamamalarından ziyade, cinsel taciz ve tecavüz iddialarını koymuşlardır. Odağa taciz ve tecavüz iddialarının yerleştirilmesi, mevcut gazetecilik pratiklerine uygun olmakla birlikte, bu durum çocukların psikolojik durumlarının görmezden gelinmesine neden olmaktadır (2007: 187).

Dört gündür bir hikâye okuyoruz medyada. 78 yaşındaki Hüseyin Üzmez'in 14 yaşındaki bir kıza tecavüz ettiği iddia ediliyor. Buraya kadar tamam. Ortada haber değeri taşıyan bir iddia var: Tecavüz. Hem de bir çocuğa. Ama bu haber nedense ballandıra ballandıra, tüm detaylarıyla veriliyor gazetelerde. "Üzmez B.Ç.'ye hediyeler alıyor, ..." ifadeleri kullanılıyor. Soruyorum size: Ortada bir cinsel istismar iddiası varsa, suçu işleyen, mağdurenin neresini nasıl öptüğü kimi ilgilendirir? Okur, Üzmez'in... öğrenince ne yapacak? Daha çok mu kınayacak olayı? Yoksa? Bu haberi, böylesine büyük bir habercilik iştahı ile verenler acaba kınama mesajları altında bir yandan kendilerini detaylarla tahrik mi ediyorlar? (Nagehan Alçı, "Fantezi medya yayında", *Akşam*, 30 Nisan 2008)²¹

Mevcut gazetecilik pratikleri içindeki haber değeri anlayışı, dava dosyasından alıntılanan, mağdurenin istismarın gerçekleşme biçimine dair verdiği ayrıntılara odaklanılmasına neden olmaktadır. Alıntıya tekrar dönecek olursak, yazarın, temel olarak gazetecilik pratikleri içinde sıklıkla ortaya çıkan etik bir soruna işaret etmekle birlikte, eleştirdiği durumu kendisinin de yeniden üretme tuzağına düşmekten kurtulamadığını söyleyebiliriz. Nitekim alıntı içinde üç nokta ile boş bırakılan cümleler, yazarın tam da eleştirdiği anlatı biçimini yeniden üretmesine ve dolayısıyla kendi yazısının da pornografik bir anlatıya dönüşmesine neden olmaktadır.

Yukarıda haber ve köşe yazılarında ayrıntıların verilerek pornografik bir teşhire dönüşmesinin istisnalarının *Anadolu'da Vakit* ve *Zaman* gazeteleri olduğu belirtilmişti. Ancak bu istisnai durum, bu gazetelerin "çocuğun yararını koruma" ilkesini düstur edinmelerinden kaynaklanmamakta; esas olarak bu iki gazetede çocuğa ilişkin tam tersi bir tutum gözlenmektedir. Bu iki gazetenin mağdurenin savcılıkta verdiği ifadelerle yer ayırmayışının ilk nedeninin, her iki gazetenin de İslami yönelimleri olduğu düşünülebilir. Ancak *Anadolu'da Vakit* gazetesinin bazı köşe yazarlarının "karşit kampı" suçlarken kullandığı pek çok iddia, son derece müstehcen ifadeler içermektedir. Dolayısıyla özellikle *Anadolu'da Vakit*'in mağdurenin anlatımına yer vermemesinin ikinci bir nedeni bulunmaktadır. Bu ikinci neden, mağdurenin ifadelerine yer vermenin onun ifadelerini onaylamak ve dolayısıyla Üzmez'in suçlu olduğunu kabullenmek anlamına da gelebilme ihtimalidir. Çocuğa ilişkin olarak bu iki gazetenin tutumlarına bakıldığında aralarında farklılıklar olduğu da görülmektedir: *Zaman*

21 Alıntının orijinalinde kullanılan ifadeleri üç nokta ile boş bırakarak vermeyi tercih ettik. Zira yazar tarafından eleştiri konusu edilen ifadeler istismarı yeniden üretmektedir.

olaya zaten çok az yer vermiş ve tam da bu nedenle ana akım medya tarafından eleştirilmiştir. Mevcut haberler ve köşe yazıları içindeyse mağdurenin durumuna yönelik neredeyse hiçbir değerlendirme söz konusu değildir. Bu nedenle de *Zaman*'ın mağdureyi tamamen görmezden geldiğini söylemek mümkündür. Aslında bu görmezden gelme durumunun bizatihi kendisi çocuk haklarının ihlali olarak da değerlendirilebilir. *Anadolu'da Vakit* ise Üzmez Vakası'nın en başından itibaren İslami camiaya yönelik bir komplo olduğunu ileri sürmüş, dolayısıyla da mağdureye yönelik bir olumsuz sunum tarzı benimsemiştir:

Şu ana kadar Hüseyin Üzmez aleyhine delil olarak küçük kızın karakol beyanlarından başka bir bilgi yoktur. Bu kız da; “adı kötüye çıkmış bir kadın”la dolaştığı için, olaydan iki gün önce babasından “dayak” yiyen ve bu sebeple karakolluk olan bir kızdır. Dolayısıyla o kızın beyanlarının ne derece sıhhatli olduğu şüphelidir (“Ne yanlışla sahip çıkar, ne de komploya boyun eğeriz”, *Anadolu'da Vakit*, 30 Nisan 2008).

Anadolu'da Vakit'in olayın ortaya çıkmasından birkaç gün sonra kamuoyunda oluşan tepkiyi yanıtlamak üzere yayınladığı açıklamadan yukarıda alıntılanan satırlar, Üzmez'e bir “komplo” kurulduğu iddiasını desteklemek üzere kaleme alınmıştır. Çocuğun olaydan birkaç gün önce “adı kötüye çıkmış bir kadınla dolaştığı”²² iddiası ile çocuğun “ahlakına” ilişkin olarak okuyucularda bir şüphe yaratılmaya çalışılmıştır. Yaratılmaya çalışılan şüphe ile çocuğun beyanlarının doğru olmadığı ima edilmektedir ki bu imanın bizatihi kendisi çocuk haklarının doğrudan ihlali anlamına gelmektedir. Zira Üzmez'i temize çıkarmak adına mağdurenin itham edilmesi, “çocuğun yararını koruma ilkesi”nin hiçe sayıldığını göstermektedir.

Mağdureyle ilgili olarak ortaya çıkan bir diğer hak ihlali ise, “mağdurun zavallılaştırılması”dır. Ana akım gazetelerde karşımıza çıkan bu *zavallılaştırma*, “on dört yaşındaki kızcağzı”, “o küçük kız”, “zavallı kız çocuğu”, “kızının bedeli 350 YTL mi?”, “Doğruluktan, iyilikten dem vuran bir adam tarafından hayattan koparılmış, sonsuza dek yaralar içinde kalacak

22 “Adı kötüye çıkmış kadın” olarak tanımlanan kadın mağdurenin annesidir. Haberlerde sıklıkla Üzmez'le kız çocuğunu bir araya getiren kişinin annesi olduğu ve annenin bunu, kızını öne sürerek Üzmez'i maddi olarak sömürme maksadıyla yaptığı vurgulanmaktadır. Bu iddiayı Üzmez, 29 Ekim 2008 tarihinde katıldığı Fatih Altaylı'nın “Teke Tek” programında da yinelemiştir.

bir çocuk..."²³ gibi ifadeler yoluyla gerçekleşmektedir.²⁴ Mağdur çocuğun bu ifadeler yoluyla zavallılaştırılması, çocuk haklarının korunması açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. İlk olarak mağdura yönelik bu ifadeler, dikkatleri olayın failine yöneltmekte ve failin lanetlenmesini tartışmaların odağına yerleştirmektedir. Böylece bizatihi fiil değil fail odağı alınarak sorunun çözümünden ziyade tekil bir olay olarak "Hüseyin Üzmez Vakası" öne çıkarılmaktadır. Bu durum, dikkatleri Üzmez'in üzerine çekerek bir nevi kamuoyunun vicdanını rahatlatma işlevi görmektedir. Buna bağlı olarak ikinci olumsuz sonuç ise, çocuk istismarına ilişkin koruyucu önlemlerin neler olabileceği, devletin ihmali, çocuk hakları gibi soruna dair daha genel bir tartışmanın yapılmasının önüne geçmektedir.

Bilindiği gibi, çocuğun cinsel istismarı, hemen tüm toplumlarda son derece yaygın olmasına rağmen, resmi makamlara yansıyan olayların sayısı son derece sınırlıdır (Topçu, 2009). Tam da bu nedenle, meselenin basında yer alması, istismar karşıtı bir kamusalığın oluşması ve istismara yönelik önlemlerin alınması açısından oldukça önemlidir. Ancak çocukları bir uçta suçlu, diğer uçta ise mağdur olarak sunan basın, çocuklara yönelik suçların önlenmesine dair bir kamusalılık oluşturacak biçimde haber yapmadığı gibi, çocukların konu olduğu olumsuz olayları haber yaparken de bunların önlenmesine ve kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesine yönelik bir çaba içinde değildir. Tıpkı diğer olaylarda olduğu gibi, Üzmez vakasına ilişkin basında yer alan tartışmalarda da istismarın hukuki, toplumsal ve psikolojik boyutları neredeyse bütünüyle göz ardı edilmiştir. İstismarın farklı boyutlarının ele alındığı sınırlı sayıda haber ve köşe yazısı ise, ancak Üzmez'in de tahliye edilmesini sağlayan, çocu-

23 İfadelerin alındığı kaynaklar sırasıyla Hadi Uluengin, "Cingöz olarak şeriatçı portresi", *Hürriyet*, 29 Nisan 2008; Ahmet Hakan, "Hiç bitmez mi bu aşağılık duygusu", *Hürriyet*, 30 Ekim 2008; Ahmet Hakan, "Müptezellik", *Hürriyet*, 2 Mayıs 2008; "Taciz ettiği kızın annesi hesabından para çekmiş", *Akşam*, 28 Nisan 2008; Ece Arar, "Utanyorum", *Akşam*, 1 Kasım 2008.

24 Serdar M. Değirmencioglu, 23 Nisan ve 19 Mayıs Bayramlarının basında nasıl yer aldığına dair yaptığı araştırmada benzer bulgular elde etmiştir. Değirmencioglu'na göre gerek çocuk bayramında, gerekse gençlik bayramında çocukların ve gençlerin sorunlarının ele alınışı onların zavallılaştırılarak sunulmasına varmaktadır. Yazar, çocukların sorunları ve çocuk hakları ihlallerinin bir umutsuzluk havası yaratabilecek şekilde ele alındığını; sorunlar ve ihaller hakkında neler yapılabileceği, çocukların kendi sorunlarına ilişkin neler yapabileceği ve yaptığının ele alınmadığını ifade etmektedir. Benzer biçimde gençlerin sorunlarının da bir umutsuzluk havası içinde verildiğini belirten yazar, politik açıdan farklı duruşlara sahip gazetelerde, ortak bir tema olarak gençlerin neredeyse "kurban" olarak sunulduğunu ortaya koymaktadır (2007: 140, 144-145).

ğün beden ve ruh sağlığının bozulmadığı yönündeki ilk raporuyla kamuoyunda neredeyse infial yaratan Adli Tıp Kurumu'na ilişkin tartışmalarla çerçeveslendirilmiştir. İstismarın hukuki ve psikolojik boyutuna yer veren bu az sayıdaki haber ve köşe yazısında, konuyla ilgili bazı sivil toplum kuruluşlarının görüşleri, yalnızca Adli Tıp Kurumu'nun verdiği raporun "geçersizliğini" desteklemek üzere yer bulabilmiştir. Örneğin *Sabah* gazetesinin Üzmez'in tahliyesini sağlayan rapora ilişkin haberinin başlığı "Adli Tıp raporuna inceleme"dir. Başlıktan da anlaşıldığı üzere, gazete, raporun incelenmeyi gerektiren bir biçimde hazırlandığını ve bu açıdan da "güvenilir" olmadığını ifade etmekte; bu çerçevede rapora itiraz eden Türk Tabipler Birliği'nin yaptığı açıklamaya yer vermektedir:

"Bu, sanki cinsel istismara uğrayan çocukların beden ve ruh sağlığının 'bozulmayabileceği' olasılığının da var olduğu gibi bir anlam da içermektedir. Oysa biz hekimler cinsel istismarın kişinin ruhsal yapısında ağır bir hasara yol açtığını ve tedavi edilmezse yaşam boyu devam eden bir ruhsal yıkıma neden olduğunu, bu yıkımın belirtilerinin erken ya da geç dönemlerde ama mutlaka ortaya çıktığını biliyoruz... Tüm uzmanlık alanlarına yeniden anımsatmak istiyoruz. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin tarafı olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti yasal süreçlerde sözleşmeye göre yaptığı uygulamaları korumak zorundadır. Çocuklarımız, Üzmez ve benzeri davalara kurban edilemez." ("Adli Tıp raporuna inceleme", *Sabah*, 31 Ekim 2008).

Türk Tabipler Birliği'nin yaptığı açıklamanın odağı, cinsel istismarın kişinin ruhsal yapısında yarattığı hasar iken, bu açıklamaya konan alt başlık açıklamanın son cümlesidir. "Çocuklarımız Üzmez ve benzeri davalara kurban edilemez" ifadesi, aslında çocuk istismarının önlenmesine ilişkinmiş gibi görünmekle birlikte, bu ifade yine, mağdurenin kurban olarak sunulmasına neden olmaktadır. Yine *Akşam* gazetesi de 1 Kasım 2008 tarihli haberinde "Adli Tıp Kurumu Üzmez'i kurtaran rapora el koydu" başlığıyla, kurumun verdiği raporun "sağlıklı" olmadığı yönünde kamuoyunda oluşan tepkiyi dile getirmektedir. Bursa Barosu'nun raporun kısa sürede hazırlandığına ilişkin görüşlerine yer verilen haberde, Adli Tıp Kurumu'nun, verdiği raporla Üzmez'i kurtardığı ifade edilirken, aynı zamanda kurumun tarafgir davrandığı da ima edilmektedir. *Hürriyet* gazetesinde de, *Sabah* ve *Akşam* gazetelerine benzer biçimde, istismarın hukuki ve psikolojik boyutlarına ilişkin uzman görüşleri, ancak Adli Tıp Kurumu'nun verdiği rapor çerçevesinde yer bulabilmiş ve bu minvaldeki haberlerin eksenini

verilen raporun Üzmez'i tahliye ettirdiği iddiası oluşturmuştur.²⁵ Bu bağlamda, ana akım medyada çocuk istismarının toplumsal, psikolojik ve hukuki boyutlarının haber ve köşe yazılarında yer bulmasının, istismar konusunun siyasal mücadelenin aracı haline getirilmesine bağlı olarak seçmeci biçimde gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Daha açık bir anlamıyla, konuyla ilgili uzman görüşleri, ancak medyanın kendi konumunu desteklemeye ihtiyaç duyduğu oranda yer bulabilmektedir.

Failin sunumu: "Azgın Teke" vs. "Komplo Kurbanı"

Çocuğa yönelik cinsel istismar iddiasının ortaya çıktığı güne dek, kamuoyunda "aşırı İslamcı" olarak tanınan *Anadolu'da Vakit* gazetesinde köşe yazarlığı yapan ve kendisini "şeriatçı" olarak tanımlayan Hüseyin Üzmez'in siyasal pozisyonunun, medyada konuya ilişkin tüm tartışmaları belirleyen en önemli faktör olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle, ortaya konan iddianın odağı çocuğun cinsel istismarı olması gerekirken, Üzmez'in siyasal pozisyonu, siyasal ve toplumsal alanlardaki laik-dinsel karşıtlığını yeniden harekete geçirmiş ve bu karşıtlık gerek ana akım medyada gerekse İslamcı medyada faile ilişkin anlamların kısmi biçimde sabitletmesini sağlayan bir düğüm noktası olarak iş görmüştür.

İncelenen ana akım gazetelerde, haber ve köşe yazıları, genellikle olayın failini, "sapık", "azgın teke", "utanmaz adam", " utanmaz, arlanmaz adam", "yılın 78'lik azgın tekesi" gibi nitelendirmelerle suçlamaktadır.²⁶ Şerife Çam'ın da çocuk pornografisine ilişkin yaptığı çalışmada işaret ettiği gibi, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler, mağdurların korunması, hak ve çıkarlarının güvence altına alınması, onlara gerekli yardımların sağlanması gerektiğini belirtmesine rağmen, kamuoyu, eylemleri gerçekleştirenleri lanetlemeyi, eylemlerin mağdurlarını korumaya çalışmaya tercih etmektedir. Zira bunların sağlanması, kültürel ve ekonomik anlamda belirgin dönüşümleri gerektirmektedir. Üstelik seçilen bu kolay yolun

25 Bu konudaki örnekler için bkz. "İşte Üzmez'i tahliye ettiren rapor", *Hürriyet*, 30 Ekim 2008; "Üzmez'i tahliye ettiren rapora karşı 4 girişim", *Hürriyet*, 1 Kasım 2008.

26 Faile ilişkin bu nitelendirmeler için bkz. Pakize Suda "Sapık var" *Hürriyet*; Mehveş Evin, "İki sapık" *Akşam*; Mehveş Evin, "Üzmez'e yazarlık teklif eden gazete", *Akşam*; Burhan Ayeri, "Herkes aslına dönüyor", *Akşam*; Nazlı Ilıcak, "Azgın teke", *Sabah*, 28 Nisan 2008; "Utanmaz adama ortak tepki", *Hürriyet*, 2 Kasım 2008, Ahmet Hakan, "İşte budur", *Hürriyet*, 2 Kasım 2008; "Yılın 78'lik azgın tekesi", *Hürriyet*, 27 Nisan 2008.

ahlaki anlam örüntüsü de çok yoğun olduğundan toplumsal ve hukuksal sorumluluklar sıklıkla göz ardı edilmektedir (2003: 76). Burada mağdureyi kurbanlaştırmak görünürde “etik” bir tavırla olayın üstüne gidildiği izlenimi uyandırsa da, nihayetinde eylemi etik olarak nitelendirmek mümkün görünmemektedir. Zira etik davranış, olayın faillerinin kimliği ne olursa olsun her olayı kendi tikelliği içerisinde ele almayı gerektirir. Eğer olayın haberleştirilmesi sırasında mağdur “kurbanlaştırılırsa”, olayın failini lanetlemek de kolaylaşmaktadır. Üstelik bizim çalışma konumuzda ana akım medya açısından faili lanetlemeyi kolaylaştıran bir unsur da onun “İslamcı” kimliğidir. Bizim kastettiğimiz şey, “farklılıklara saygı göstermek” adına istismarın failini anlayışla karşılamak değil, faili “şeytan”, mağdura “kurban” rolü biçerek olayın toplumsal, kültürel ve yasal nedenlerinin ve sorunlarının gözden kaçırıldığı gerçeğidir.

Failin lanetlenmesinin, olayın mağdurunu korumaya yönelik eylemleri arka planda bıraktırması bir yana, faille ilişkin bu nitelermelerden, özellikle “azgın teke” ifadesinin son derece sorunlu olduğunu belirtmek gerekmektedir. Zira bu ifade kendisinden yaşça küçük, ancak reşit olan kadınlarla birlikte olmayı tercih eden erkeklerin durumuna gönderme yapmakta ve böylece tartışmanın odağını çocuğa yönelik cinsel istismar sorunundan uzaklaştırmakta, meseleyi “çapkınlık” düzlemine indirgeyerek magazinleştirmektedir.²⁷ Çocuğa cinsel istismar konusunun bu tür ifadeler yoluyla göz ardı edilmesi, ana akım gazeteleri, İslamcı gazetelerin meseleyi tartışma biçimlerine yaklaştırmaktadır. Nitekim gerek *Zaman*, gerekse *Anadolu’da Vakit*, Üzmez’e ilişkin iddiaların ana akım medyada geniş yer bulması karşısında bu iddiaları, yetişkinler arasında söz konusu olan diğer “medyatik” olaylarla karşılaştırmıştır. *Zaman* gazetesinin, Üzmez meselesine sütunlarında yer vermediğine yönelik eleştirilere yanıt olarak yayınladığı editör yazısı, bu durumun örneklerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır:

Bazı meslektaşlarımız, “Bu olayı niye yazmıyorsunuz?” diye bize sitem edip ağır eleştiriler yöneliyor. Üzülerek söylemek zorundayız ki, bazı meslektaşlarımız bu

27 Bu noktada *Akşam* gazetesi köşe yazarlarından Mehveş Evin’in bir istisna oluşturduğunu söylemek mümkündür. Zira Evin, faili bir başka yazısında “sapık” olarak nitelendirmesine rağmen, failin “azgın teke” olarak nitelendirilmesinin sorunlu yanlarına da dikkat çekmiştir. Yazara göre, Üzmez’in “azgın teke” olarak adlandırılması son derece yanlıştır. Çünkü bu ifade yoluyla iki reşit insanın ilişkisi, genç bir kıza yapılan cinsel saldırıyla aynı kefeye konmaktadır (“Azgın teke şirinliği”, *Akşam*, 29 Nisan 2008).

tür konulardaki yaklaşımımızı bilmiyor. Sadece Üzmez konusunda değil bu tür hadiselere biz hep aynı ilkeli yaklaşımımızı sergiliyoruz. Biz, ünlü bir yazar/TV sunucusunun bir otel odası görüntüsünden de tek bir satır bahsetmemiştik. 40 yıllık arkadaşları bile o şahsa o kadar ilkeli yaklaşmadı (“Hüseyin Üzmez haberleri Üzerine”, *Zaman*, 29 Nisan 2008).

Yukarıda alıntılanan açıklamada, bir yetişkin ve bir çocuk arasındaki ilişki, iki yetişkin arasında gerçekleşen cinsel ilişki ile karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırmayla, Üzmez Vakası’nda mağdurenin bir çocuk olduğu gözden uzak tutulmakta, mağdureye çocuk değil, yetişkin bir “kadın” muamelesi yapılmaktadır.²⁸ Üzmez’e yöneltilen çocuğa cinsel istismar suçlamasını “medyatik” diğer olaylarla karşılaştırma, *Anadolu’da Vakit* gazetesinde daha yoğun olarak görülmektedir.²⁹ Gazete, özellikle, 2004 yılında hükümetin zınayı Türk Ceza Kanunu’nda yapacağı bir değişikliklerle ceza kapsamına alma girişimi çerçevesinde yaşanan tartışmaları anımsatmakta ve Üzmez Vakası’nı bu tartışmalar etrafında çerçevelemektedir:

“Zina suç olmasın!.. Zina serbest bırakılsın!” diye bas bas bağırın sizler, yani “CHP’liler” ve “karteloz”lar değil miydi?.. Neredeyse “zinaya özgürlük” kampanyası yürüttüğünüzü unuttuk mu sanyorsunuz?.. Sorarım sizlere; “Taciz”, “tecavüz” ve “zina”nın mağduru olanlar, sonuç itibarıyla “kadın”lar değil midir?.. Öyle ya; Kadınlar hem “taciz” edilmekte, hem “tecavüz”e uğramakta, hem de “eşleri tarafından aldatılmakta” ve dolayısıyla “büyük bir travma” yaşamaktadır!.. (Hasan Karakaya, “Tepki kime... Üzmez’e mi, Vakit’e mi?”, *Anadolu’da Vakit*, 6 Kasım 2006).

Yukarıdaki alıntıda, zinanın cezalandırılmasına karşı çıkmak ile bir yetişkinin bir çocukla cinsel ilişkiye girme girişimine karşı olmayı karşılaştırma yoluyla evlilik dışı cinsel ilişki ile çocuğa cinsel istismar iddiası aynı düzleme yerleştirilmektedir. Zinanın “mağduresi” kadınlar ile istismarın mağduresi çocuk arasında ayırım gözetilmeyerek, tıpkı *Zaman* gazetesinde olduğu gibi mağdurenin bir çocuk olduğu unutulmakta ve meselenin odağı evlilik akdine kaydırılmaktadır. Meselenin odağına evlilik akdininin yerleştirilmesi ise, Üzmez’e ilişkin iddialarda esas sorunun

28 *Zaman* gazetesindeki benzer bir örnek için bkz. M. Nedim Hazar, “Üzmez’i ye, bağcıyı döv”, *Zaman*, 3 Kasım 2008.

29 *Anadolu’da Vakit*’teki benzer örnekler için bkz. Hasan Karakaya, “Tepki kime... Üzmez’e mi, Vakit’e mi?”, *Anadolu’da Vakit*, 6 Kasım 2006; Ali Karahasanoğlu, “Halkın ırzına geçme girişiminde neredeydiniz?”, *Anadolu’da Vakit*, 30 Nisan 2008; Abdurrahman Dilipak, “Üzmez üzdü!”, *Anadolu’da Vakit*, 28 Nisan 2008; Ali Karahasanoğlu, “O çirkinlikleri siz her gün tekrarlamıyor musunuz?”, *Anadolu’da Vakit*, 29 Nisan 2008.

Üzmez ve çocuk arasında evlilik akdi olmamasını işaret etmektedir. *Anadolu'da Vakıt'in* önemli köşe yazarlarından biri olan Abdurrahman Dilipak, "Zina bizim inancımızda büyük bir günahtır.. 'Belki nikah yapmıştır' denebilir, ama bu da örfe, yasalara aykırı, en azından yakışıksız bir durum." ("Üzmez Üzdü!", 28 Nisan 2008) derken, arada nikâh olmasının "yakışıksız" olacağını söylemesine rağmen, çocuğa yönelik cinsel istismarı zina ile eş tutarak istismar iddiasını kamuoyunun dikkatinden uzaklaştırmaktadır.³⁰

30 Üzmez Vakası'nın medyada tartışılması sırasında sıklıkla İslam peygamberinin 9 yaşında olduğu iddia edilen Ayşe ile evlenmesi örneği anımsatılmıştır. Zira Üzmez'in kendisinden 50 yaş küçük eşiyle evlenirken, eşinin ailesinin bu evliliğe onay vermesinde peygamberin bu davranışının etkili olduğu ifade edilmiştir. Esasen, İslamcı kesim içinde evlendiğinde Ayşe'nin yaşının kaç olduğu konusunda belirsizlikler bulunmaktadır. Bu belirsizlikler, aynı zamanda İslami kurallar içinde evlenme yaşına dair bir belirsizliği de beraberinde getirmektedir. Bu olayın medyadaki tartışmalarda yer bulmasından rahatsız olan *Anadolu'da Vakıt* yazarlarından Abdurrahman Dilipak, bu konuda İslâm geleneğinde evlenecek kişilerle ilgili 4 ölçüt olduğunu belirtmektedir: "Akil olmak, baliğ olmak, örfe uygunluk ve sağlık şartı. 'Akil' olmak, akli başında, hak ile batılı tefrik edecek düzeyde olmak şartı vardır. Tek başına belli bir yaş ya da biyolojik olgunluğa sahip olmak yeter şart değildir. Akli ve ruhi olgunluk, ya da zeka yaşı yeterli değilse, yaşı 44 de olsa yeterli değil. Zeka yaşı yüksek de olsa biyolojik olgunluk da ikinci şarttır. Bu şartlar yerine gelse bile sağlık şartı vardır. Çünkü neslin tereddidine ya da kişinin sağlığı, bulaşıcı hastalıklar açısından bu konu önemli.. Bir diğer şart ise, "örf ve anane". Kuşkusuz örf ve anane farzı tebdil etmez. Nas ile sabit bir konuda ıctihad da olmaz.. Ama mübahata giren bir konuda, sizin ne yaptığınız kadar, insanların bu işten ne anladığı da önemli... Hz. Aişe evlendiğinde akil ve baliğ olduğunu biliyoruz... O dönemde örfi olarak akil baliğ şartı evlilik için yeterli idi. Hz. Aişe'nin evlilik gerçekleştiğinde 17, 19, hatta 24 yaşında olduğunu söyleyenler de var." (Akil baliğ olmak, ya da "70'lik yaşlı kurda 20'lik eş!", 1 Kasım 2008). Yazarın İslam geleneğinde bulunduğunu ifade ettiği şartlar ile Ayşe'nin evlendiğinde "akılbalıg" olduğuna ilişkin ifadeleri, özellikle ana akım medyadaki karşıt görüşlerin İslamcı kimliği yıpratmak üzere kullandıkları savları geçersizleştirmeye yöneliktir. Bu yazıda dikkat çeken bir başka nokta ise, evlilik için İslam'ın öngördüğü şartların, Medeni Yasa'nın düzenlediği şartlardan farklılık göstermekte olduğudur. Dolayısıyla Medeni Yasa'nın düzenlemelerinin ötesinde bir meşruluk zemini yaratılmaya çalışıldığı da söylenebilir. Nitekim Üzmez de tahliyesinden sonra katıldığı Fox TV haber bülteninde, "Ben diyorum ki bizim inançlarımıza göre akıbalı olan regl olan bir kız artık reşittir. İnançımıza göre böyledir" diyerek Medeni Yasa'nın İslami inançlarla çeliştiğini vurgulamış, ayrıca yasaların 14 yaşındaki bir çocukla evlenmeyi yasaklamasını da "azınlığın çoğunluğa tahakkümü" olarak değerlendirmiştir ("İşte o diyalog", *Hürriyet*, 29 Ekim 2008).

Dilipak'ın mübahata girdiğini (yani İslami açıdan yapılması caiz olan) belirttiği konularda toplumun algılamasının da dikkate alınması gerektiği uyarısı, aslında çocuk yaşta evliliklerin İslam geleneği içinde normal karşılandığını da göstermektedir. Hüseyin Üzmez Vakası bağlamında kaleme alınan bu yazının, bu yöndeki ifadeleriyle, aynı zamanda Üzmez'e atfedilen suçlamalar için de bir meşruluk zemini yaratmaya çalıştığı söylenebilir. Ancak İslamcı kesim içinde, buna karşı olan görüşler de mevcuttur. *Hürriyet* gazetesinin "İslamcı yazarlardan tecavüz bahaneleri" başlığı altında görüşlerine yer verdiği *Yeni Şafak* gazetesi yazarı Özlem Albayrak bu konuda şunları söylemektedir: "Türkiye'deki bir kesim, 'Hz. Ayşe 9 yaşındayken Peygambere nikahlandı' rivayetiyle, 'Anadolu'da dindar aileler kızlarını çocuk yaşta evlendiriyorlar' argümanını biraraya her getirdiğinde, aslında İslam'ın 'pedofiliye gizli icazet verdiği'ni' düşünmüş, ama bunu dillendirecek cesareti asla bulamamıştı. Bu olay bu bilinçaltını açığa çıkardı. Artık erken evlendirilmenin İslam'dan değil gelenekten sadır olduğunu, Ayşe anamızın ise evlilik yaşının 9 değil, 17 ya da 25 olduğu yönünde muhtelif rivayetler olduğunu söylesek de faydasız" ("İslamcı yazarlardan tecavüz bahaneleri", *Hürriyet*, 29 Nisan 2008).

Ana akım medyada faili yukarıda sözü edilen nitelemeler yoluyla lanetleme, aynı zamanda failin geçmişinde yer alan olumsuz bazı olayların hatırlatılması, bir başka ifadeyle “eski defterlerin açılması” yoluyla desteklenmektedir. Hüseyin Üzmez’in gazeteci Ahmet Emin Yalman’a suikast düzenlemesi, 28 Şubat sürecinde Aczimendi Şeyhi Müslüm Gündüz’ün Fadime Şahin ile Üzmez’in evinde yakalanması, Üzmez’in kendisinden elli yaş küçük bir kadınla evlenmesi ve yine Üzmez’in bir üniversite öğrencisiyle yaşadığı aşk³¹ ana akım medyada çocuğa yönelik cinsel istismar haberlerinde sıklıkla anımsatılmıştır. Bu anımsatmalar yoluyla, faile yönelik iddiaların doğru olabileceğine ilişkin bir bağlam yaratılmakta ve yine Üzmez’in şahsında İslamcı kesimin genelinin bu davranış biçimiyle malul olduğu ima edilmektedir. Bu yolla, İslamcı kimlik yıpratılmakta ve bu yıpratma süreci, iktidar mücadelesinin önemli bir ayağı haline getirilmektedir.³²

Ana akım medyada failin lanetlenmesine karşılık, İslamcı medyada ise tam tersi bir tutum gözlemlenmektedir. Hem *Zaman* hem de *Anadolu’da Vakit* gazetesinde davanın henüz sonuçlanmadığı sıklıkla hatırlatılarak, tam da bu nedenle “aksi ispatlanana kadar herkesin masum sayılacağı” ifade edilmektedir. Masumiyet karinesine uyma, medya açısından olumlu bir tutum gibi görünmekle birlikte, bu tutumun henüz dava süreci bitmemiş olan Ergenekon Davası tutuklu ve sanıkları söz konusu olduğunda geçersiz hale gelmesi bir yana, Üzmez’in esas olarak bir “komplo kurbanı” olduğu ve bu komplo yoluyla Üzmez üzerinden esasen mütedeyyin kitleye saldırılmak istendiğine ilişkin olarak ortaya konan savlar bu olumlu yaklaşımı kuşkuya düşürmektedir. Zira bu savlar, hem çocuğa yönelik cinsel istismar meselesini yok saymakta, hem de olayın mağdur ve failini

31 Failin geçmişine ilişkin olumsuz örneklerin yer aldığı haber ve köşe yazıları için bkz. “Emniyette çok ifadeler”, *Hürriyet*, 27 Nisan 2008; “Romanında da kendinden 40 yaş küçük kıza aşık olan birini anlatıyor”, *Hürriyet*, 28 Nisan 2008; Hadi Uluengin, “Cingöz olarak şeriatçı portresi”, *Hürriyet*, 29 Nisan 2008; Ahmet Hakan, “Müptezellik”, *Hürriyet*, 2 Mayıs 2008; “Vakit yazarı tecavüzden cezaevinde”, *Akşam*, 27 Nisan 2008; “Vakit yazarı tecavüz iddiasıyla tutuklandı”, *Sabah*, 26 Nisan 2008.

32 Bizim temel meselemiz, karşılıklı iktidar mücadelesi ve İslamcı kimliğin yıpratılmak istenmesi değildir. Toplumsal alanda iktidar mücadelesi, kuşkusuz karşıtların birbirinin değerlerini yanlış görmesi gibi unsurlar içerir. Burada sorunlu olan nokta, bir kız çocuğunun istismarının bu iktidar mücadelesine alet edilmesidir. Hem ana akım hem İslamcı medya, bütün toplumlarda bir insanlık suçu olarak tanımlanan çocuğun istismarı olayı üzerinden mevzi savaşına soyunmuş, olayın özünden uzaklaşıp sorunun odağını gözden uzak tutma konusunda birbirleriyle adeta yarış içine girmiştir.

tersine çevirmektedir. Bir başka deyişle, ana akım medyada mağdurenin kurbanlaştırılması operasyonu, İslamcı medyada failin kurbanlaştırılmasına dönüştürülmektedir:

Evet; “Hüseyin Üzmez’in şahsı”ndan ziyade, bu olayın niçin “Vakit yazarı Hüseyin Üzmez” olarak, niçin “dinci gazetenin yazarı” olarak takdim edildiğinin “sebeplerini” araştırıyoruz!.. Doğrudur.. Hüseyin Üzmez, şu anda bir “ateş”in içindedir!.. Peki ama; Üzmez, bu ateşin içine “kendi ayağı” ile mi yürümüştür, yoksa “birileri tarafından” mı itilmiştir?.. Onlar, “kimler”dir?.. Bu olaydaki “rol”leri nedir?.. Olayın “neresinde”dir? “Amaç”ları neydi?.. İşte bunları merak ediyoruz.. Çünkü bu olay, “Hüseyin Üzmez’in şahsı”nı çoktan aşmış, “Vakit’e linç” uygulamaya, Vakit üzerinden de mütedeyyin camiayı karalama”ya dönüşmüştür!.. (Hasan Karakaya, “Vakit Yazarı Hüseyin Üzmez” demekteki bu ısrar niye?”, *Anadolu’da Vakit*, 5 Mayıs 2008).

Failin kurbanlaştırılması, Üzmez’in bu olaya “birileri tarafından itildiği” iddiasıyla gerçekleştirilirken, İslamcı söylemin düğüm noktalarından biri olan “mağduriyet” ya da “mazlumluk” anlatısının, bu olayda da harekete geçirildiği görülmektedir. Daha açık bir ifade ile İslamcı medya, Üzmez üzerinden tüm inananların hedef alındığını ifade ederken, Üzmez ile birlikte tüm “inananları” kurbanlaştırmakta ve mazlumlaştırmaktadır. Fethi Açıkel’in Türk-İslâm sentezini tanımlayan bir unsur olarak ortaya koyduğu ‘kutsal mazlumluk’, İslâmcılık’ta sıklıkla karşımıza çıkan bu mağduriyet anlatısını tanımlamaya oldukça elverişlidir. Açıkel’e göre “*Kutsal mazlumluk*, geç kapitalistleşmenin ve hızlı modernleşmenin şiddeti karşısında toplumsal, kültürel ve imgesel yurtsuzlaşmaya uğrayan; mülksüzleşerek altlarındaki maddi zemini hızla kaybeden yığınların *güç istemlerini* temsil eden “baskıcı-nevrotik” bir siyasal ideolojiye dönüşme momentidir. Kutsal mazlumluk, bir yandan toplumsal ve ekonomik geri kalmışlık ile kitlelerin ezikliğini dile getirir, diğer yandan da bunu aşmanın nevrotik-baskıcı yollarını siyasal aygıt dolayımıyla eklemeler. Bu söyleminin en önemli özelliği, ezikliğin yanı sıra bir *iktidar istencini* de vurgulamasıdır (1996: 153). Hüseyin Üzmez örneğinde yaşanan tartışmalara bakıldığında, iktidar istencinin, laik kesime karşı dindarların istenci olarak sunulduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, halkın inançlarını yok sayan, baskılayan devletin karşısına, mütedeyyin halkın iktidar istenci çıkarılmaktadır. Hüseyin Üzmez’in, temel hedefi mütedeyyin kitleye olan bir saldırının kurbanı olduğu yönündeki iddia ile söylemsel alana eklenen bu mazlumluk anlatısı, İslâmcı söylemde halk ve iktidar bloğu/

devlet (ya da dindarlar ve dinsizler) arasındaki antagonistik ilişkiyi destekleyen bir etki de yaratmaktadır.³³

Üzmez'in tahliye edilmesinden sonra konuk olduğu televizyon programlarında yaptığı açıklamalar, diğer İslami yönelimli medya gruplarında olduğu gibi³⁴ *Anadolu'da Vakit*'te de rahatsızlık yaratmış; bu açıklamaların kabul edilemez hale gelmesi, gazetede Üzmez'e yönelik olarak olumsuz bir yaklaşımın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu olumsuz tutumda dikkat çekici olan nokta ise, yine laik-İslamcı karşıtlığının harekete geçirilmiş olmasıdır:

Kaldı ki; Gerek “şuyuu, vukuundan beter rezalet”ini , gerek “ekranlardaki sözleri”ni kesinlikle tasvip etmediğimiz, bunu da açıkça deklâre ettiğimiz Hüseyin Üzmez, bizim değil “Baykal’ın dostu”dur!.. Evet, evet; “Hüseyin Üzmez, Baykal’ın dostudur!” “Vakit’in hiç onaylamadığı” bu dostluk o kadar “ileri boyutta”dır ki; işte o “övgü”lerden bir cümle: “Sayın Deniz Baykal’ı takdir ediyorum... Açık, net ve mert!”... Sadece yukarıdaki şu satırlar, “Üzmez-Baykal dostluğu”nun hangi boyutlarda olduğunu görmeye ve göstermeye herhalde yeterlidir!.. Bu, “ne yaman çelişki”dir ki; Hüseyin Üzmez’i ilk protesto edenler, “CHP’li dostları” oldu!.. Eee, ne demiş atalarımız; “Besle kargayı, oysun gözünü!” Sen, “CHP ve Baykal ile bu kadar dost olur” isen ve hemen her yazında “Baykal dostluğu”nu beslersen, sonunda olacağı budur!.. (Hasan Karakaya, “Tepki kime... Üzmez’e mi, Vakit’e mi?”, *Anadolu'da Vakit*, 6 Kasım 2008).

Üzmez'e yönelik olumsuz tutumun, CHP genel başkanı Deniz Baykal ile Üzmez'i “dost” ve dolayısıyla Üzmez'in Baykal yanlısı olarak sunulması biçiminde ortaya çıkması dikkat çekicidir. Zira bu olumsuz sunumun Baykal üzerinden gerçekleştirilmesi, yine laik-İslamcı karşıtlığının harekete geçirildiğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Laik kanadın en önemli temsilcilerinden biri olan Baykal'ın Üzmez ile dost olduğunun ifade edilmesi, Üzmez'i Baykal'ın ve dolayısıyla laik kanadın yanına yerleştirirken, İslamcı cenahın dışına atmaktadır. Böylece Üzmez'e isnat edi-

33 Aslında bu mazlumluk ya da mağduriyet söylemi Türkiye'deki siyasal söylemlerin ortak özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim benzer bir mağduriyet söylemi Kemalizm'de de görülmektedir. 1950'lerden bu yana Türkiye'nin bir karşı devrim sürecine sokulduğu görüşü, buna bağlı olarak laik ve demokratik devletin kurumlarının kapatılması ya da devlet kurumlarının karşı devrimci güçler tarafından işgal edilmesi, Kemalistlere düzenlenen suikastlar vb. nedeniyle Kemalizm'de kendisini mağdur olarak algılamaktadır (Erdoğan, 2002: 587).

34 Örneğin çalışma kapsamında incelenmeyen *Yeni Şafak* gazetesi, Üzmez'in televizyon programlarında yaptığı açıklamalarının ardından 1 Kasım 2008 tarihli sayısına “Utan be adam” manşetini atmış ve Üzmez'e ilişkin daha önceki sessiz tutumunu değiştirmiştir.

len suçlar ve Üzmez'in kamuoyunda yarattığı rahatsızlık da İslamcı cenahın dışına atılmakta ve bunlar, laik kanada yönlendirilmek istenmektedir.

İncelenen tüm gazetelerin konuyla ilgili haber ve köşe yazılarına genel olarak bakıldığında şunları söylemek mümkün görünmektedir. Daha önce belirtildiği gibi *Hürriyet* ve *Anadolu'da Vakit* gazeteleri, diğer üç gazeteye oranla konuya daha yoğun bir biçimde yer ayırmıştır. Bu bağlamda, istismar iddiasının siyasal iktidar mücadelesinin aracı haline getirilmesine koşut olarak, bu iki gazetenin birbirine karşıt olarak konumlanan iki kampın temsilciliğine soyunduğu söylenebilir. *Anadolu'da Vakit*, kendi köşe yazarına isnat edilen suçun, esas olarak mütedeyyin camiayı yıpratmak üzere yöneltilmiş bir saldırı olduğu görüşünden hareket ederek, Üzmez'in "komplo kurbanı" olduğu savını benimsemiştir. Gerek haberlerde gerekse köşe yazılarında benimsenen bu sav, Üzmez'in tahliyesinden sonra yaptığı rahatsızlık yaratan açıklamalardan sonra bile devam etmiştir. *Anadolu'da Vakit*, benimsediği bu "komplo teorisini", laik-İslamcı karşıtlığına koşut olarak ortaya çıkan dindar-dinsiz karşıtlığı düzleminde ifade ederek, toplumsal ve siyasal alanda ortaya çıkan antagonizmayı da keskinleştirmiştir. *Hürriyet* gazetesinde ise "tecavüzcü" olarak nitelendirilen Üzmez'in şahsında, İslamcı kimliği yıpratmaya yönelik bir strateji benimsenmiş görünmektedir. Özellikle "İslamcı yazarlardan tecavüz bahaneleri" gibi başlıklarla, İslamcı camia içinde reşit olmayan çocuklarla cinsel ilişkinin meşru olduğuna ilişkin anlatılara haber ve köşe yazılarında yer verilerek, bu tavrın İslamcı camiaya teşmil edildiği görülmektedir. *Zaman* gazetesi ise konuya ilişkin haberlerinin azlığıyla dikkat çekmekte ve tam da bu nedenle "gönülsüz bir habercilik" örneği sergilemektedir. Köşe yazılarında da kendisini gösteren bu "gönülsüzlük" hali, özellikle ana akım medyadan bu minvalde gelen eleştirilerle kırılmaktadır. Söz konusu eleştirilere verilen yanıtlarda, laik-İslamcı karşıtlığından yararlanılmakta ve mesele, *Zaman'ın* kendi karşıtı olarak gördüğü kampın "ahlaksızlığına" teşmil edilmektedir. *Sabah* gazetesi, sahiplik yapısı nedeniyle hükümete yakın duruşuna rağmen, Üzmez Vakası'na ilişkin haberlerinde "mesafeli" bir yaklaşıma sahiptir. Burada mesafelilikten kastedilen, tam da bu sahiplik yapısı nedeniyle, ağırlıklı olarak *Anadolu'da Vakit'te*, kısmen de *Zaman'da* gözlemlediğimiz olayın failini aklamaya ya da korumaya yönelik bir çabanın gerek haberlerde gerekse köşe yazılarında

da olmamasıdır. Tam tersine faili lanetlemeye yönelik yaklaşımın özellikle köşe yazılarında kendini göstermesi dikkat çekmektedir. *Akşam* gazetesi ise, habercilik açısından büyük ölçüde ana akım medya ile benzer özellikler göstermekle birlikte, özellikle köşe yazıları açısından farklılık sergilemektedir. Bu farklılığın temelini, Üzmez Vakası'na ilişkin ana akım medyanın tavrına yönelik eleştirileri içeren az sayıdaki köşe yazısı oluşturmaktadır.

Sonuç ve öneriler

Badiou'ya göre etik "insanı kurban olarak tanımlar." (2004: 26). Bu, kilisenin "kötü" kavramına dair yaptığı "kolay" mutabakattan kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz etik konusu kiliseden önce felsefenin de esas konularından birisidir. Ancak "kötünün tanımlanmasına dair kolay mutabakat" Badiou'ya göre felsefe geleneğinde de hâkim bir alışkanlıktır. Kötüye ilişkin mutabakat iyiye ilişkin mutabakattan daha kolay sağlandığı için "etik", genellikle neyin yapılması gerektiğinden ziyade, neyin yapılmaması gerektiğini vaaz eden manzumeler bütünü olarak algılanır. Zira bu algıya göre, insan kendi dışında ortaya çıkan bir kötülükler zincirinin kurbanıdır. Bunların ne olduğunu bilir ve bunları yapmaktan kaçınırsa insan için hayat nispeten daha kolaylaşır. İnsanın dışındaki bu kötülük unsurlarını sıklıkla "şeytan, nefis, kötü kadın, kötü arkadaş vb." oluşturabilir. Gazetelerde sıklıkla "aşırı dozda uyuşturucudan, aşırı hızda araç kullanmaktan, bir kızı paylaşmamaktan vb." ölen gençler, "arkadaş kurbanı" olarak kodlanırlar. Bu kodlamanın iması, ölen söz konusu gençlerin kendi dışındaki kötülüklerin farkında olmadıkları için, o kötülüklere "kurban" gittikleridir. Bizim incelediğimiz konuda da örneğin Hüseyin Üzmez kendini "nefsinin kurbanı" olarak tanımlamıştır. Gene İslamcı medya, kendi yazarını "devlet içindeki bir takım din karşıtı kesimlerin komplosunun kurbanı" olarak, ana akım medya da istismar mağduru kız çocuğunu "78'lik azgın bir tekenin kurbanı" olarak tanımlamıştır.

Etik konusundaki bu mutlak algı nedeniyle medyada oluşturulmuş "meslek ilkeleri" de yönlendirici ve yapıcı öneriler getirmek yerine yasaklar içermektedir. Bu yasaklar, normatif hukuk kuralları olan Basın Yasası ve RTÜK Yasası'nda da, "etik kurallar" içeren Basın Meslek İlkeleri arasında da bulunmaktadır. Örneğin "habere konu olan 18 yaşından küçük

çocukların açık adları ve fotoğrafları haberde kullanılamaz vb.” gibi. Oysa örnek olayımızda da gördüğümüz gibi yasakları çiğnemenin bin türlü yolu olabilir, olmuştur da. Gene böyle bir konuda bir yasağın çiğnenmesinin ardından olayı haberleştiren haberciye ya da kuruma verilen ceza, olayın mağdurunun yaşadığı travmayı ve rencide edilmeyi engelleyememektedir. Üstelik endüstrileşmiş bir medya yapısı, eğer sansasyonelleştirerek verdiği bir haberden elde edeceği çıkar tatmin ediciyse, bu yasağı delmesinden gelecek cezaya katlanmayı tercih ederek yasağı fiilen delmeye devam edebilmektedir. Tam da bu nedenle “etik”i bir yasaklar manzumesine indirgeyen düzenleyicilik mantığı, mevcut medya endüstrisinin tercih edeceği bir durum haline gelmektedir. Zira endüstri için asıl tehdit, yönlendirici politikalarla habercilik işini yeniden biçimlendirmeye yönelik girişimlerdir. Reyting ve satış kaygısıyla biçimlenen haber değerleri, aynı kaygılarla olayların öyküleştirelmesi, haberin insanı düşündürmekten ziyade, duygularına seslenmesine neden olmakta ve bu habercilik mantığı medya endüstrisi için hem kolay hem de kârlı bir yol olduğu için, kolay vazgeçilebilir bir yol olarak görünmemektedir. Bunun aksi durum, yasaklama mantığından ziyade “katılımcılığı, karşılıklılığı, özgürleşimci ve demokratik teamülleri teşvik eden” bir düzenleme mantığıdır. Böylesi bir düzenleme girişimi ise, muhtemelen mevcut medya yapılanması tarafından “basın özgürlüğüne müdahale” şeklinde algılanacak, liberal ilkeler yeniden bayrak haline getirilecektir (İnal, 2010). Zira mevcut medya yapısında, muğlâk bir “halk bunu istiyor, biz de halka onu veriyoruz” mantığı ve savunusu, demokratik katılımı destekleyen bir anlayışa göre hem daha kolay hem de daha kârlı görünmektedir.

Medyadaki yapısal sorunları aşmak bugünden yarına çok da kolay görünmemektedir. Bu ciddi politik bir mücadele gerektirmektedir. Zaten etik bizim anlayışımıza göre basit bir “uyulması gereken kurallar” bütünü olmaktan ziyade, “doğru politik tavır sahibi olmak” (*political correctness*) anlamına gelmektedir. Bu mücadele bir yandan medya çalışanları içinde gerçekleşecek bir örgütlenmeyi diğer yandan toplumsal alanda çocuk haklarından başlayarak, kadın hakları ve buna benzer pek çok farklı kimliğin taleplerini eklemleyen politik bir hareketlenmeyi gereksinmektedir. Çocuk haklarına duyarlı bir habercilik mantığının yerleşmesi ve gelişmesi sadece medyaya yapılacak bir takım önerilerle mümkün görünmemekle beraber, söz konusu politik hareketliliğin daha uzun erimli bir “umut”

olduğunu akılda tutarak, yine de medya çalışanlarına birtakım tavsiyelerde bulunmak yararlı görünmektedir. Bu tavsiyeler etik anlayışımız gereği ağırlıklı olarak yönlendirici ilkeler niteliğindedir ve yine ağırlıklı olarak yapılması gerekenleri içermektedir. Bu tavsiyeleri maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz:

1. Medyada gerek çocuk istismarı gerekse cinsel taciz gibi vakalar haberleştirilirken, özellikle mağdurun durumu sürekli akılda tutulmalı ve mağdurun yeniden mağdur edilmesinin önüne geçecek bir habercilik üslubu ve haber dili benimsenmelidir.
2. Buna benzer olaylar haberleştirilirken, mağdurun hak ihlalinin kaçınmak adına uzman görüşlerine başvurulabilir. Uzmanların görüşleri haberleştirilirken, çocuğun yararı, temel ilke olarak benimsenmelidir. Böylece olayın sansasyonelleştirilmesinin önüne geçilebilir ve bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkan çocuğa yönelik bu tip suçlar konusunda toplumsal duyarlılık geliştirilebilir.
3. Söz konusu olaylar haberleştirilirken olayın failinin beyanlarına tırnak içinde uzun cümlelerle yer vermek, tırnaklı ya da tırnaksız biçimde başlığa taşımak, haberi failin beyanlarıyla kapatmak anlamına gelecektir. Bu durum, failin sözünün olayı çerçevelemesine ve mağdurun sözünün etkisizleşmesine neden olacaktır. Bunun önüne geçmek adına failin açıklamalarını başlığa taşımamak ve haber metni içinde yalnızca dolaylı ifadelerle aktarmak, hem failin medyayı bir “yargı organı” gibi algılamasının önüne geçebilir hem de mağdurun suskunlaştırılmasını engelleyebilir.
4. Söz konusu haberlerde mağdurun haklarının korunması esas olmalıdır; hangi gerekçeyle olursa olsun mağdurun yaşadığı failin detayları haberin içerisinde yer almamalıdır. Bu tavsiyeden yola çıkarak medyada yapılanmış bulunan “haber değeri” kavramı yeniden gözden geçirilmelidir.
5. Çocukların konu olduğu haberlerde sıklıkla karşımıza çıkan “kimliğin teşhiri”nden kaçınılmalıdır. Her ne kadar bu tür haberlerde çocukların adları kısaltma şeklinde verilse de, ebeveynlerin açık adlarının yer alması, çocuğun kolaylıkla tanınmasına neden

olabilmektedir. Ayrıca mozaiklenerek de olsa hiçbir şekilde fotoğraf kullanılmaması, çocuğun teşhiri ve buna bağlı olarak “medya tarafından yeniden istismarı”nın önüne geçecek bir yol olabilir.

6. Bu tür vakalarda aileler ve olayın mağdurları genellikle teşhir olmaktan korkarak, olayı adli makamlara taşımaktan kaçınmakta ve bu kaçınmayı medyanın sansasyonel habercilik mantığı da pekiştirmektedir. Çocuğun teşhirin önlenmesine dair bir önceki maddede yer alan öneriler, mağdurların ve ailelerinin teşhir olma ve damgalanma duygusundan uzaklaşmasına ve daha kolay hak arayışına yönelmesine katkı sağlayabilir.
7. Her olay kendi tikelliği içinde değerlendirilmelidir. Ancak söz konusu haberlere ilişkin genel yaklaşım şu olmalıdır: doğrudan olayın detayı ve failine odaklanmak yerine buna benzer konularda önleyici tedbirlerin neler olabileceğine dair hatırlatmalara yer verilebilir. Örneğin haber başlıkları ve spotlarında olayın toplumsal, hukuki ve psikolojik nedenleri ve sonuçlarını vurgulayan yönleri öne çıkarılarak, bu konuda kamusal bir farkındalık yaratılabilir.
8. Buna bağlı olarak, çocuk hakları, çocuk istismarı ve cinsel taciz gibi konular, sadece “kamuoyuna mal olmuş” kişilerin faili olduğu olaylar vuku bulduğunda gündeme gelmemeli, bu konunun ne kadar yakıcı bir sorun olduğu sürekli gündemde tutulmalıdır. Somut bir olay gündeme gelmediğinde bile sık sık konunun ne kadar yaygın olduğu gibi hatırlatmaların ve önleyici tedbirlerin neler olabileceğinin ve devletin sorumluluğunun altı çizilebilir.

Kaynakça

- Açıkel, Fethi (1996). “ ‘Kutsal Mazlumluğun’ Psikopatolojisi.” *Toplum ve Bilim* 70: 153-198.
- Alankuş, Sevdâ (der.) (2007). *Kadın Odaklı Habercilik*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Atmore, Chris (1996). “Cross-Cultural Media-tions: Media Coverage of Two Child Sexual Abuse Controversies in New Zealand / Aotearoa”. *Child Abuse Review* 5: 334-345
- Badiou, Alain (2004). *Etik: Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*. Çev., Tuncay Birkan. İstanbul: Metis.

- Berkes, Niyazi (2002). *Türkiye’de Çağdaşlaşma*. (Yay. Haz.) A. Kuyuş. İstanbul: YKY.
- Bulut, Işıl (1996). *Genç Anne ve Çocuk İstismarı*. Ankara: Bizim Büro.
- Children’s Rights Alliance for England (CRAE) (2009). “Children’s rights and equality in the newspapers”. www.crae.org.uk. Erişim tarihi: 18.08.2009.
- Çam, Şerife (2003). “Çocuk Pornografisi Tartışmalarına İlişkin Sorular.” *İletişim Araştırmaları* 1(2): 55-86.
- Erdogan-Tosun, Gülgün (2007). “Çocuklar ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili.” *Çocuk Odaklı Habercilik*. Sevdâ Alankuş Kural (der.) içinde. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları. 172-195.
- Erdogan, Necmi (1998). “Demokratik Soldan Devrimci Yol’a: 1970’lerde Sol Popülizm Üzerine Notlar.” *Toplum ve Bilim* 78: 22-37.
- Erdogan, Necmi (2002). “Neo-Kemalizm, Organik Bunalım ve Hegemonya.” *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Kemalizm*. A. İnşel (der.) içinde. İstanbul: İletişim.
- Fairclough, Norman (1996). *Discourse and Social Change*. London: Polity Press.
- Fairclough, Norman (1998). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London and New York: Longman.
- Foucault, Michel (2004). *Felsefe Sahnesi, Seçme Yazılar-5*. Çev. Işık Ergüden. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gencil-Bek, Mine (2006). “Medya ve Toplumsal Katılım Araştırması.” www.britishcouncil.org. Erişim tarihi: 15.08.2009.
- Hackett, Robert A. (1998). “Bir Paradigmanın Önemini Yitirışı: Haber Medyası Çalışmalarında Yanlılık ve Nesnellik”. Çev., Ayşe İnal. *İlef Yıllık 1997-1998*: 31-73.
- Hall, Stuart (1994). “İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulanın Geri Dönüşü.” *Medya, İktidar, İdeoloji*. M. Küçük (der. ve çev.) içinde. Ankara: Ark. 77-119.
- Hesketh, Therese ve Lynch, Margaret A. (1996). “Child Abuse and Neglect in China: What the Papers Say.” *Child Abuse Review* 5: 346-355.
- İnal, Ayşe (2010). “Tarihsel Gelişimi İçinden Gazetecilik Etiğini Yeniden Düşünmek.” *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel (der.) içinde. Ankara: Fersa. 27-44.
- “Kadın Programları Kadını Öldürüyor”, www.amargi.org.tr. Erişim tarihi: 15.08.2009.
- Kitzinger, Bob ve Horwarth, Jan (1996). “The Media Abuse of Children: Jake’s Progress from Demonic Icon to Restored Childhood Innocent.” *Child Abuse Review* 5: 310-318.

- Kitzinger, Jeny (1996). "Media Representations on Sexual Abuse Risks." *Child Abuse Review* 5: 319-333.
- Laclau, Ernesto (1998). *İdeoloji ve Politika*. Çev., H. Sarıca. İstanbul: Belge.
- Laclau, Ernesto ve Mouffe, Chantal (1992). *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*. Çev. Ahmet Kardam ve Doğan şahiner. İstanbul: Birikim.
- Mendes, Philip (2000). "Social Conservatism vs Social Justice: The Portrayal of Child Abuse in the Press in Victoria". *Australia, Child Abuse Review* 9: 49-61.
- Onat, Yasemin ve Akço, Seda (2007). "Çocuk ve Habercilik." *Çocuk Odaklı Habercilik*. Sevdâ Alankuş Kural (Haz.) içinde. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları. 73-132.
- Phillips, Louise ve Jorgensen Marianne W. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage.
- Polat, Oğuz (2006). "Çocuğun Cinsel Sömürüsü." www.ctcs-mucadele.org. Erişim tarihi: 15.08.2009.
- Ponte, Cristina (2005). "Our Child and the Others: Pictures of Children in the News Media." *Kùltür ve İletişim* 8(2): 17-43.
- Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31 March (1999), www.whqlibdoc.who.int. Erişim tarihi: 20.08.2009.
- Shalhoub-Kevorkian, Nadera (2004). "Tecavüzün Kùltürel Bir Tanımına Doğru: Filistin Toplumunda Tecavüz Mağdurlarıyla Çalışırken Karşılaşılan İkilimler." *Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik*. Pınar İlkaracan (der.) içinde. İstanbul: İletişim. 207-242.
- Shrestha, Saurav Kiran (haz.) (2004). *Print Media Coverage on Children's Issues A Report*. Nepal: Hatemalo Sanchar. www.unicef.org. Erişim tarihi: 19.08.2009.
- Topçu, Sedat (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix.
- Torring, Jacob (1999). *New Theories of Discourse, Laclau, Mouffe and Zizec*. USA: Blackwell.
- Tunaya, Tark Zafer (1960). *Türkiyenin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri*. İstanbul: Yedigün.
- Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*, www.tgc.org.tr. Erişim tarihi: 17.08.2009.
- Üstündağ Erhan ve Özmen Kemal (2007). "Çocukları Görünür Kılmak İçin." *Çocuk Odaklı Habercilik*. Sevdâ Alankuş Kural (der.) içinde. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları. 224-247.

İncelenen Köşe Yazıları

- Alçı, Nagehan, "Fantezi medya yayında", *Akşam*, 30 Nisan 2008.
- Arar, Ece, "Utaniyorum", *Akşam*, 1 Kasım 2008.
- Ayeri, Burhan, "Herkes aslına dönüyor", *Akşam*, 2 Kasım 2008.
- Demirel, Serdar, "Unutmayın; hukuk size de lâzım olur!", *Anadolu'da Vakit*, 3 Mayıs 2008.
- Dilipak, Abdurrahman, "Akil baliğ olmak, ya da "70'lik yaşlı kurda 20'lik eş!", *Hürriyet*, 1 Kasım 2008.
- Dilipak, Abdurrahman, "Üzmez üzdül!", *Anadolu'da Vakit*, 28 Nisan 2008.
- Doğan, Yalçın, "Önce Üzmez darbe azzz sonra", *Hürriyet*, 29 Nisan 2008.
- Evin, Mehveş, "Azgın teke şirinliği", *Akşam*, 29 Nisan 2008.
- Evin, Mehveş, "İki sapık" *Akşam*, 2 Kasım 2008.
- Evin, Mehveş, "Üzmez'e yazarlık teklif eden gazete", *Akşam*, 16 Temmuz 2009.
- Hakan, Ahmet, "İşte budur", *Hürriyet*, 2 Kasım 2008.
- Hakan, Ahmet, "Müptezellik", *Hürriyet*, 2 Mayıs 2008.
- Hakan, Ahmet, "Müstahaksınız", *Hürriyet*, 28 Nisan 2008.
- Hakan, Ahmet, "İyi ki dönmüşüm", *Hürriyet*, 30 Nisan 2008.
- Hakan, Ahmet, "Hiç bitmez mi bu aşâklık duygusu", *Hürriyet*, 30 Ekim 2008.
- Hazar, M. Nedim, "Üzmez'i ye, bağcıyı döv", *Zaman*, 3 Kasım 2008.
- Ilıcak, Nazlı, "Azgın teke", *Sabah*, 28 Nisan 2008.
- Karahasanoğlu, Ali, "Halkın ırzına geçme girişiminde neredeydiniz?", *Anadolu'da Vakit*, 30 Nisan 2008.
- Karahasanoğlu, Ali, "O çirkinlikleri siz her gün tekrarlamıyor musunuz?", *Anadolu'da Vakit*, 29 Nisan 2008.
- Karakaya, Hasan, "Tepki kime... Üzmez'e mi, Vakit'e mi?", *Anadolu'da Vakit*, 6 Kasım 2008.
- Karakaya, Hasan, "Vakit Yazarı Hüseyin Üzmez" demekteki bu ısrar niye?", *Anadolu'da Vakit*, 5 Mayıs 2008.
- Suda, Pakize, "Sapık var" *Hürriyet*, 29 Nisan 2008.
- Uluengin, Hadi, "Cingöz olarak şeriatçı portresi", *Hürriyet*, 29 Nisan 2008.
- Yılmaz, Mehmet Y., "Sapık, her yerde sapıktır!", *Hürriyet*, 29 Nisan 2008.

İncelenen Haberler:

Anadolu'da Vakit, "Ne yanlışa sahip çıkar, ne de komploya boyun eğeriz", 30 Nisan 2008.

Anadolu'da Vakit, "Düşman sevindirmenin zamanı mı?", (Editör yazısı), 2 Kasım 2008

Akşam, "Taciz ettiği kızın annesi hesabından para çekmiş", 28 Nisan 2008.

Akşam, "Vakit yazarı tecavüzden cezaevinde", 27 Nisan 2008.

Akşam, "Adli Tıp Kurumu zmez'i kurtaran rapora el koydu", 1 Kasım 2008.

Hürriyet, "Yılın 78'lik azgın tekesi", 27 Nisan 2008.

Hürriyet, "Emniyette şok ifadeler", 27 Nisan 2008.

Hürriyet, "Romanında da kendinden 40 yaş küçük kıza aşık olan birini anlatıyor", 28 Nisan 2008.

Hürriyet, "Vakit yazarı, küçük kızın annesi ile de ilişkideymiş", 28 Nisan 2008.

Hürriyet, "İslamcı yazarlardan tecavüz bahaneleri", 29 Nisan 2008

Hürriyet, "İşte o diyalog", 29 Ekim 2008.

Hürriyet, "İşte zmez'i tahliye ettiren rapor", 30 Ekim 2008.

Hürriyet, "zmez'i tahliye ettiren rapora karşı 4 girişim", 1 Kasım 2008.

Hürriyet, "tanmaz adama ortak tepki", 2 Kasım 2008.

Sabah, "Vakit yazarı tecavüz iddiasıyla tutuklandı", 26 Nisan 2008.

Sabah, "Anneyi izlerken zmez'e ulaştılar", 28 Nisan 2008.

Sabah, "Adli Tıp raporuna inceleme", 31 Ekim 2008.

Zaman, "Hüseyin zmez haberleri zerine", 29 Nisan 2008.